

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

ПСИХОДІАГНОСТИКА В СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ

Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи
для студентів спеціальності 231 «Соціальна робота»
усіх форм навчання

Обговорено і рекомендовано на
засіданні кафедри організації
соціально-психологічної
допомоги населенню
Протокол № 6
від « 14» листопада 2019 р.

Чернігів ЧНТУ 2019

Психодіагностика в соціальній роботі. Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи для студентів спеціальності 231 «Соціальна робота» усіх форм навчання / Укл. : Л. М. Новик. – Чернігів : ЧНТУ, 2019. – 56 с.

Укладач: Новик Людмила Миколаївна, канд. психол. наук, доцент кафедри організації соціально-психологічної допомоги населенню

Відповідальна за випуск: Новик Л. М., кандидат психологічних наук, доцент кафедри організації соціально-психологічної допомоги населенню

Рецензент: Мазур Т.В., кандидат психологічних наук, доцент кафедри організації соціально-психологічної допомоги населенню Чернігівського національного технологічного університету

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1 ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ	6
2 ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	9
3 МЕТОДИ КОНТРОЛЮ	36
4 ПИТАННЯ ДО КОМПЛЕКСНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ (ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ).....	37
5 ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ (ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ).....	40
6 РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ	42
7 ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS.....	43
8 КОРОТКИЙ ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК.....	43
9 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	53
10 ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ.....	55

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Психодіагностика в соціальній роботі» вивчає особливості використання та розроблення діагностичних методів, виявлення та вимірювання індивідуально-психологічних відмінностей особистості, науково-теоретичні та практичні основи у галузі психодіагностики, загальні уявлення про використання психодіагностичних результатів в діяльності соціальних працівників.

Метою цієї дисципліни є озброєння майбутніх соціальних працівників вмінням самостійно проводити психодіагностичну роботу, робити висновки та пропозиції щодо психологічного супроводження професійної діяльності, консультаційної роботи, а також закладення теоретичного підґрунтя професійного використання психометричних методів, навчання здобувачів вищої освіти самостійному проведенню психодіагностичних обстежень за допомогою основних методик сучасної психодіагностики, вірному з наукової точки зору, інтерпретуванню зібраних даних з урахуванням знань, отриманих з інших дисциплін.

Метою вивчення навчальної дисципліни є:

- формування у здобувачів вищої освіти системи знань про методологічні основи психодіагностики, її місце та роль у системі психологічних дисциплін;
- створення цілісного уявлення здобувачів вищої освіти про диференціацію окремих психічних якостей, типологій індивідів та відмінності груп за різними психологічними критеріями;
- озброєння майбутніх соціальних працівників вмінням самостійно проводити психодіагностичну роботу, робити висновки та пропозиції щодо психологічної консультаційної роботи, а також закладення теоретичного підґрунтя професійного використання психометричних методів;
- навчання майбутніх соціальних працівників самостійному проведенню психодіагностичних обстежень за допомогою методик сучасної психодіагностики, методично та науково вірному інтерпретуванню зібраних даних з урахуванням знань, отриманих з інших дисциплін;
- формування у здобувачів вищої освіти вмінь і навичок діагностики індивідуально-типологічних відмінностей в нормі та патології з використанням сучасних психодіагностичних методик;
- засвоєння та використання методик діагностики індивідуальних відмінностей психіки;

У результаті вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- предмет, завдання та сфери застосування психологічної діагностики;
- історичний розвиток психодіагностики як науки та зв'язок її з іншими дисциплінами;
- загальну методологію та основні методи психодіагностичної роботи;

- основні теоретико-методичні засади психодіагностики як науки;
- психодіагностичні методи визначення індивідуальних відмінностей особистості, інтелекту та психічних станів особистості.

вміти:

- планувати та проводити спостереження, бесіду, інтерв'ю, контент-аналіз текстів;
- планувати та здійснювати професійну діагностику, оцінки рівня сформованості пізнавальних процесів, інтелекту, особистості, взаємин з оточуючими;
- описувати та узагальнювати результати психодіагностики, складати психологічні характеристики, портрети окремих осіб і груп, робити прогнози та виробляти рекомендації;
- застосовувати сучасні наукові методи та методики для визначення індивідуальних відмінностей прояву психіки, діяльності та поведінки.

Методичні вказівки містять відомості про зміст дисципліни, тематику підготовки до практичних занять, питання для самостійного опрацювання матеріалу для поглибленого вивчення дисципліни, тематику доповідей та рефератів, список рекомендованої літератури. Також подано розподіл балів, які отримують студенти, тестові завдання для самоперевірки.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Вступ до психодіагностики

Тема 1. Психологічна діагностика як теоретична і практична дисципліна

1. Передумови виникнення психодіагностики. Теоретична і практична актуальність психодіагностики.
2. Предмет психодіагностики.
3. Структура сучасної психодіагностики.
4. Визначення та характеристика психологічного діагнозу.
5. Актуальні проблеми та напрямки розвитку психодіагностики.

Тема 2. Соціальні та етичні аспекти психодіагностики

1. Проблема адекватного використання психодіагностичних методик.
2. Вимоги до розробників та користувачів психодіагностичного інструментарію.
3. Вимоги та контроль компетентності психодіагноста.
4. Принципи професійної етики психодіагноста.
5. Класифікація методик для використання психологами та спеціалістами суміжних професій.

Тема 3. Становлення психодіагностики за рубежом

1. Історія виникнення тестування.
2. Створення тестів інтелекту.
3. Діагностика особистісних рис.
4. Історія контент-аналізу.

Змістовий модуль 2. Основні проблеми психодіагностики

Тема 4. Класифікація психодіагностичних процедур та методів

1. Визначення психодіагностичного методу.
2. Характеристика «об'єктивного» підходу у психодіагностиці?
3. «Суб'єктивний» підхід у психодіагностиці та його аналіз.
4. «Проективний» підхід: типи проективних методик.

5. Аналіз методик високого рівня формалізації та малоформалізованих методик.
6. Метод тестів. Класифікація тестів.
7. Стратегії розробки психодіагностичних засобів.
8. Технологія комплексної психодіагностики.

Тема 5. Психометричні основи психодіагностики

1. Поняття про психометрію. Основні критерії оцінки діагностичних методик.
2. Загальна характеристика надійності методики. Види надійності.
3. Процедура перевірки надійності методики.
4. Валідність методики та її характеристика.
5. Типи валідності та їх аналіз.
6. Характеристика процедури валідизації.
7. Репрезентативність тестових норм.
8. Стандартизація тестових норм.
9. Достовірність тесту. Достовірність самозвіту.

Змістовий модуль 3. Психодіагностика психічних функцій

Тема 6. Свідомість та самосвідомість як об'єкт психодіагностики

1. Змістовна та функціональна характеристика «Я»-образу («Я-концепції»).
- Проблема операціоналізації поняття «Я»-образ.
2. Аналіз проблем психодіагностики самосвідомості.
3. Психодіагностичні прийоми (ранжування, парних порівнянь, сортування, шкалювання) та їх застосування у вивченні самосвідомості.
4. Процедура психодіагностики самосвідомості: стандартизовані-нестандартизовані самозвіти, ідеографічні та проєктивні техніки. Проблеми достовірності самозвіту.
5. Характеристика класичних психодіагностичних процедур та історія їх створення.
6. Специфіка роботи з методичним інструментарієм діагностики самосвідомості.

Тема 7. Психодіагностика інтелекту

1. Аналіз змісту поняття «інтелект», теоретичних та методичних проблем його операціоналізації.
2. Характеристика теорій інтелекту та відповідних їм діагностичних процедур.
3. Аналіз класичних тестів інтелекту.
4. Специфіка процедур індивідуального та групового тестування інтелекту.
5. Проблеми тестування інтелекту: стабільність IQ, прогностична валідність тестів, вікова динаміка показників тестів інтелекту, міжкультурні відмінності, інтерпретація результатів психодіагностичного обстеження.

Тема 8. Діагностика параметрів когнітивного стилю та креативності

1. Загальна характеристика когнітивного стилю та його параметрів.
2. Аналіз креативності: інтелектуальний та особистісний підхід.
3. Критерії творчого мислення та креативності.
4. Характеристика методик діагностики креативності.

Тема 9. Психодіагностика особистості: типологічний та психометричний підходи

1. Класифікація процедур психодіагностики особистості: тести особистості, особистісні опитувальники, проєктивні методи.
2. Теоретичні та методичні проблеми діагностики особистісних інстанцій.
3. Характеристика типологічного підходу до діагностики особистості.
4. Теоретичні основи та методичні аспекти психометричного підходу у діагностиці особистості. Поняття про особистісні риси та факторний аналіз.
5. Порівняльний аналіз діагностичного інструментарію, розробленого в рамках типологічного та психометричного підходів.

Тема 10. Психодіагностика особистості: проєктивний підхід

1. Історія розробки та застосування проєктивного підходу у діагностиці особистості.
2. Зміст поняття «проєкція».
3. Класифікація проєктивних методик.
4. Загальна характеристика захисних механізмів особистості.
5. Теоретичні та методичні проблеми застосування проєктивного методу. Вимоги до психолога-користувача проєктивними методиками.
6. Сутність контент-аналізу та його застосування у окремих проєктивних методиках.

Тема 11. Психодіагностика мотивації, інтересів, цінностей та нахилів особистості

1. Мотиваційна сфера як елемент структури особистості.
2. Діагностичні індикатори мотивації.
3. Класифікація процедур вимірювання мотивів.
4. Аналіз класичних методик діагностики мотивації.
5. Проблеми інтерпретації результатів психодіагностики мотивів.
6. Психологічний зміст понять «інтерес», «нахил», «спрямованість», «ціннісні орієнтації».
7. Методичні підходи у діагностиці інтересів, цінностей.
8. Аналіз особистісних опитувальників як інструменту діагностики цінностей, інтересів.

Тема 12. Психодіагностика емоційної сфери та емоційно-особистісної дезадаптації

1. Змістовні та динамічні характеристики емоцій.
2. Психічні стани як об'єкт діагностики: теоретичні та методичні проблеми вимірювання.
3. Переживання самотності: сутність, діагностичні підходи.
4. Діагностика емоційно-особистісної дезадаптації: причинний та описово-симптоматичний підходи.

Тема 13. Діагностика інтерперсонального стилю особистості

1. Психологічна структура та зміст міжособистісних стосунків.
2. Класифікація методик діагностики міжособистісних стосунків.
3. Аналіз соціометрії, референтометрії.
4. Проективні методи у діагностиці міжособистісних стосунків.
5. Опитувальники та стандартизовані самозвіти у психодіагностиці інтерперсонального стилю особистості.

Тема 14. Психодіагностика комунікативної сфери особистості

1. Спілкування як об'єкт психодіагностики.
2. Структура, засоби, процесуальні характеристики міжособистісного спілкування.
3. Методики діагностики комунікативності особистості: проективні, опитувальники та ін.

Тема 15. Елементи вікової психодіагностики. Діагностика готовності до навчання в школі

1. Теоретичні та методичні проблеми вікової психодіагностики.
2. Аналіз методик діагностики вікових особливостей дітей від 0 до 6 років.
3. Діагностика психологічної готовності до навчання у школі.

ПЛАНІ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Тема 1. Психологічна діагностика як теоретична і практична дисципліна

1. Передумови виникнення психодіагностики. Теоретична і практична

актуальність психодіагностики.

2. Предмет психодіагностики.
3. Структура сучасної психодіагностики.
4. Визначення та характеристика психологічного діагнозу.
5. Актуальні проблеми та напрямки розвитку психодіагностики.

Практичні завдання

Здійснити порівняльний аналіз психодіагностичного обстеження та психодіагностичного дослідження. Скласти план-схему обстеження та дослідження властивостей уваги.

Завдання для самостійної роботи

1. Дати змістовну характеристику понять «психодіагностика» та «психологічне тестування».
2. Охарактеризувати співвідношення психометрики, диференційної психології і психодіагностики.
3. Пояснити, у чому виражається системний характер психологічного діагнозу.

Теми рефератів

1. Полісемантизм визначення психологічної діагностики.
2. Психологічний діагноз як продукт діяльності психодіагноста.

Тестові завдання

1. Психодіагностика - це:

- а) галузь психологічної науки, яка розробляє принципи, шляхи та прийоми оцінки і вимірювання індивідуально-психологічних особливостей особистості;
- б) процес психологічного обстеження особистості за допомогою спеціального методичного інструментарію;
- в) експериментальне вивчення психічних функцій за допомогою тестового методу.

2. Психологічний діагноз фіксує:

- а) відхилення у функціонуванні психічних інстанцій та наявність патологічних психодіагностичних ознак;
- б) сутність індивідуально-психологічних особливостей особистості з метою оцінки їх актуального стану та прогнозу;
- в) причини виникнення певних симптомів, на основі яких формулюються практичні висновки.

3. Статистична норма - це:

- а) середній діапазон значень на шкалі вимірюваної властивості;
- б) вікові особливості особистісних рис;
- в) середні показники значень вимірюваної властивості, отримані у результаті обстеження піддослідних певної культурної зони.

4. Структуру сучасної психодіагностики утворюють:

- а) загальна теорія психологічного вимірювання; окремі методики вимірювання властивостей і поведінки особистості; теорії і методики оцінювання;

б) окремі галузі психології; математичні методи обробки даних; набір тестових методик діагностики особливостей інтелекту, здібностей, досягнень особистості;

в) методика постановки психологічного діагнозу; психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники і т.д.); теорія і практика оцінювання психічних захворювань у порівнянні із нормою.

Література

Анастаси А. Психологическое тестирование / А. Анастаси. – Кн. 1. – М., 1982. С.17-31.

Бурлачук Л.Ф. Словарь-справочник по психодиагностике / Л. Ф. Бурлачук, С. М. Морозов. – СПб., Питер Ком, 1999. – С. 268-271 («Психологическая диагностика»), с.267-268 («Психологическое обследование»), с. 86 («Диагноз психологический»), с. 271-272 («Психологическое тестирование»).

Немов Р.С. Психология: В 3-х кн. Кн. 3. Психодиагностика. Введение в научное психологическое исследование с элементами математической статистики / Р. С. Немов. – М., 1998. С.6-14.

Общая психодиагностика / Под ред. А.А. Бодалева, В.В. Столина. – М., 1987. – С. 3-10.

Шмелев А.Г. Основы психодиагностики : Учебное пособие для студентов пед. Вузов /А. Г. Шмелев и др. – Москва, Ростов-на-Дону, 1996. – С. 9-37; 459-460.

Тема 2. Соціальні та етичні аспекти психодіагностики

1. Проблема адекватного використання психодіагностичних методик.
2. Вимоги до розробників та користувачів психодіагностичного інструментарію.
3. Вимоги та контроль компетентності психодіагноста.
4. Принципи професійної етики психодіагноста.
5. Класифікація методик для використання психологами та спеціалістами суміжних професій.

Практичні завдання

1. Проаналізувати кваліфікаційні вимоги до людей, які здійснюють психодіагностику.
2. Обґрунтувати два аспекти проблеми збереження таємниці особистості: релевантність; інформована згода (А. Анастасі).
3. Охарактеризувати етичні стандарти роботи психолога.

Завдання для самостійної роботи

1. Обґрунтувати відповідь на питання: *чи всі методики вимагають однаково високої кваліфікації користувача.*
2. Охарактеризувати, який професійно-етичний критерій забезпечує доброзичливо-нейтральний стиль спілкування психодіагноста з обстежуваним.

3. Проаналізувати, чому попередження про мету і завдання психодіагностичного обстеження є головною умовою охорони суверенних прав особистості.

Теми рефератів

Модель професійної діяльності психолога.

Взаємодія психолога із спеціалістами іншої кваліфікації.

Тестові завдання

1. Етичні норми психодіагностики - це:

а) загальнолюдські норми моралі (професійна кваліфікація, гуманізм, дотримання прав людини і т.д.);

б) комплекс норм і принципів, які регламентують діяльність психолога-діагноста з метою забезпечення інтересів піддослідного;

в) вимоги щодо конфіденційного та компетентного проведення психодіагностичного обстеження.

2. Повідомляючи результат обстеження клієнту, психодіагност повинен:

а) відверто і повно представити всю отриману інформацію, власні висновки, переконати клієнта у своїй правоті;

б) констатувати інформацію, не оцінюючи її, орієнтуючись на зворотний зв'язок з клієнтом;

в) простими і зрозумілими словами пояснити клієнту зміст його проблеми та охарактеризувати професійні прийоми отримання інформації про неї.

3. При проведенні масових обстежень психолог повинен:

а) усунути можливість інформаційного обміну між клієнтом, який пройшов обстеження, та тим, хто буде наступним;

б) контролювати ситуацію обстеження за такими показниками, як нерозповсюдження критеріїв оцінки виконаного клієнтом завдання та оціночної психологічної інформації;

в) розробити індивідуальний варіант завдань для кожного піддослідного; проводити обстеження з кожним клієнтом окремо; попередити клієнта про нерозголошення процедури обстеження.

4. Інтерпретація психодіагностичного результату включає:

а) порівняння результату піддослідного із нормативним;

б) повідомлення піддослідному кількісної оцінки його результату;

в) осмислення психологом отриманих даних з точки зору їх місця у цілісній структурі психіки (особистості) клієнта.

5. Виконуючи соціальне замовлення, психолог повинен:

а) у повному об'ємі довести до відома замовника інформацію, отриману у ході обстеження клієнтів;

б) з метою захисту клієнтів від психотравмуючих наслідків обстеження (з'ясування низького рівня досягнень) повідомляти замовнику не всю, а тільки ту інформацію, яка заслуговує позитивної оцінки;

в) довести до відома замовника рекомендації, розроблені ним на основі отриманих даних.

Література

Анастази А. Психологическое тестирование / А. Анастази. – Кн. 1. – М., 1982. С.50-65.

Бурлачук Л.Ф. Словарь-справочник по психодиагностике / Л. Ф. Бурлачук, С. М. Морозов. – СПб., Питер Ком, 1999. – С.390-391, 410-415, 460-472.

Лубовский В.И. О публикациях психодиагностических материалов / В. И. Лубовский, Л. И. Переслени, М. М. Семаго // Вопросы психологии. – 1997. – №1. – С. 133-137.

Общая психодиагностика / Под ред. А. А. Бодалева, В. В. Столина. – М., 1987. -С.13-19, 21-23.

Психологическая диагностика детей и подростков : Уч. пос. / Под ред. К. М. Гуревича, Е. М. Борисовой. – М. : Межр. пед. акад., 1995. – С.270-281, 338-352.

Шмелев А.Г. Основы психодиагностики : Учебное пособие для студентов пед. Вузов /А. Г. Шмелев. – Москва, Ростов-на-Дону, Феникс, 1996. – С.90-104, 462.

Тема 3. Становлення психодіагностики за рубежом

1. Історія виникнення тестування.
2. Створення тестів інтелекту.
3. Діагностика особистісних рис.
4. Історія контент-аналізу.

Практичні завдання

1. Скласти схему «Логіка розвитку тестології за рубежом».
2. Порівняти експериментування та тестування.
3. Проаналізувати теорії інтелекту Ч. Спірмена та Л. Терстоуна. Дати порівняльну оцінку значення названих теорій у розвитку психодіагностики.
4. Охарактеризувати походження та специфіку методів психодіагностики особистості.

Завдання для самостійної роботи

1. Охарактеризувати напрямки психології, які виникли на межі ХІХ і ХХ ст; та позначились на розвитку психодіагностики,
2. Дати змістовну оцінку внеску Гальтона, Біне, Кеттела у розвиток психодіагностики.
3. Проаналізувати сутність шкали ІQ та її параметри: середнє та стандартне відхилення.
4. Розкрити зміст факторного аналізу та його значення у розвитку психодіагностики.
5. Обґрунтувати основні тенденції розвитку зарубіжної психодіагностики в другій половині ХХ ст.

Темі рефератів

1. «Генеральний» фактор інтелекту: історичний аналіз.

2. Історія розробки проєктивного методу.
3. Історичні аспекти створення тестів інтелекту: методологічні та методичні проблеми.

Тестові завдання

1. *Першим тестом інтелекту є методика:*
 - а) Кеттела;
 - б) Біне-Сімона;
 - в) Гальтона.
2. *На результат тесту інтелекту впливають:*
 - а) процедура тестування та статеві особливості піддослідних;
 - б) соціокультурні чинники;
 - в) генетичні чинники.
3. *Першим особистісним опитувальником є:*
 - а) анкета особистості Вудвортса;
 - б) тест дії;
 - в) проєктивні методики.
4. *Основні принципи проєктивної психології сформулював:*
 - а) Г. Мюррей;
 - б) Л. Франк;
 - в) Г. Роршах.
5. *Процедура квантифікації передбачає:*
 - а) аналіз якісних параметрів;
 - б) підрахунок частот появи одиниць змісту;
 - в) оцінку самозвіту піддослідного.
6. *Головною проблемою застосування контент-аналізу є:*
 - а) визначення одиниць аналізу;
 - б) реалізація процедури;
 - в) відтворення отриманих результатів.
7. *Тест інтелекту є реалізацією:*
 - а) об'єктивного підходу в психодіагностиці;
 - б) суб'єктивного підходу в психодіагностиці;
 - в) проєктивного підходу в психодіагностиці.
8. *Коефіцієнт інтелекту - це:*
 - а) природний потенціал природних здібностей людини;
 - б) кількісний показник рівня інтелектуального розвитку, який вимірюється за допомогою тестів інтелекту;
 - в) індивідуально-психологічна властивість, обумовлена спадковими факторами.

Література

Анастази А. Психологическое тестирование / А. Анастази. – Кн. 1. - М, 1982. С.17-31.

Общая психодиагностика / Под ред. А. А. Бодалева, В. В. Столина. – М., 1987. –С.23-52.

Шмелев А.Г. Основы психодиагностики : Учебное пособие для студентов

Тема 4. Класифікація психодіагностичних процедур та методів

1. Визначення психодіагностичного методу.
2. Характеристика «об'єктивного» підходу у психодіагностиці?
3. «Суб'єктивний» підхід у психодіагностиці та його аналіз.
4. «Проективний» підхід: типи проективних методик.
5. Аналіз методик високого рівня формалізації та малоформалізованих методик.
6. Метод тестів. Класифікація тестів.
7. Стратегії розробки психодіагностичних засобів.
8. Технологія комплексної психодіагностики.

Практичні завдання

1. Дітям дошкільного віку дали завдання впорядкувати палички за довжиною. Найменші не бачили відмінностей між паличками і стверджували, що вони однакові. Трохи старші вже ділили палички на дві групи: великі і маленькі, але не впорядковували їх. Діти наступної вікової групи виконували це завдання, але припускалися помилок. (Див. : М'ясоїд П. А., 1998).

Реалізацією якого психодіагностичного підходу є вказаний прийом? Яку психічну функцію можна діагностувати таким чином? До якої групи методик слід віднести вказану процедуру? Яким вимогам відповідає вказана методика?

2. П'ятикласницю Тетяну М. учителі характеризують як мляву, апатичну, боязку дівчинку. На уроках і перервах вона мовчазна і пасивна, емоційно невиразна, без особливого інтересу ставиться до навчання (Див. : М'ясоїд П. А., 1998).

Про яку групу діагностичних даних йдеться у цьому прикладі? Яку діагностичну категорію можна вивести із даних діагностичних ознак? За допомогою якого діагностичного прийому отримана подана вище інформація?

3. Тестування показало: 10 обдарованих дітей коливається в межах від 141 до 170 балів (розумова норма – 91-110 балів); усього їх 2-3% від загальної кількості дітей того чи іншого віку (Див. : М'ясоїд П. А., 1998).

Яка стратегія розробки діагностичних засобів реалізована у даній процедурі?

4. Шкільний психолог може виявити причину неуспішності учня, наприклад, з математики, застосувавши для цього різні методи. В одному випадку за допомогою стандартизованих вимірювань він може визначити рівень розвитку його математичних здібностей. В другому - запропонує школяреві ряд задач із пройденого матеріалу. В третьому - проведе бесіду з учителем, учнем, його батьками.

Якими методиками користуватиметься психолог у кожному із перелічених випадків (Див. : М'ясоїд П. А., 1998)?

Завдання для самостійної роботи

1. Вказати відмінності методики від методу.

2. Пояснити теоретико-методичні основи операціональної класифікації методик.

3. Розкрити відмінності об'єктивних тестів та тест-опитувальників; методик шкалювання, тест-опитувальників та проєктивних методик.

4. Виділити спільні ознаки процедур стандартизованого спостереження та контент-аналізу документів (продуктів діяльності).

Теми рефератів

1. Діагностичний потенціал активного навчаючого експерименту.

2. Критеріально-орієнтоване тестування як напрямок психодіагностики.

Тестові завдання

1. Процедура тестування може реалізуватись у формі:

а) опитування, спостереження або експерименту;

б) моделювання життєвих ситуацій;

в) аранжування клієнтом певних цінностей і т.п.

2. Тести інтелекту...

а) є сукупністю завдань, виконання яких не вимагає спеціальних знань, умінь, навичок;

б) є сукупністю завдань, виконання яких вимагає спеціальних знань, умінь, навичок;

в) є сукупністю завдань, виконання яких вимагає загальних і спеціальних знань, умінь, навичок.

3. Критерієм підрахунку кількості балів у особистісних опитувальниках є:

а) частота прояву тієї чи іншої ознаки;

б) ступінь вияву тієї чи іншої ознаки;

в) феноменологія вияву тієї чи іншої ознаки.

4. Психодіагностична технологія - це:

а) система знань про способи і засоби отримання психологічного діагнозу, а також процес його постановки;

б) алгоритм постановки психологічного діагнозу;

в) процедура розробки психологічного інструментарію,

5. Ознаками формалізованих методик є:

а) регламентація, процедури обстеження, стандартизація, валідність, надійність;

б) об'єктивація внутрішніх смислів, кількісна оцінка, наявність статистичних та соціокультурних нормативів;

в) можливість групового тестування, уніфікація бланків відповідей, наявність шкал брехні, кількісна оцінка результатів.

6. Психодіагностичне інтерв'ю є реалізацією...

а) об'єктивного підходу;

б) суб'єктивного підходу;

в) проєктивного підходу.

7. Найбільш складними моментами розробки тесту є:

а) процедура проведення, підрахунок результатів;

- б) процедура перевірки тестових завдань на валідність та надійність;
- в) підбір тестового матеріалу, його адаптація, контроль за ефективністю застосування.

Література

Бурлачук Л.Ф. Словарь-справочник по психодиагностике / Л. Ф. Бурлачук, С. М. Морозов. – СПб., Питер Ком, 1999. – С. 266-267; 271-272; 325-334.

Шевандрин Н.И. Психодиагностика, коррекция и развитие личности / Н. И. Шевандрин – М., 1998. – С. 82-112.

Психологическая диагностика детей и подростков: Уч. пос. / Под ред. К. М. Гуревича, Е. М. Борисовой. – М, 1995. – С. 33-54, 237-256.

Тема 5. Психометричні основи психодіагностики

1. Поняття про психометрію. Основні критерії оцінки діагностичних методик.
2. Загальна характеристика надійності методики. Види надійності.
3. Процедура перевірки надійності методики.
4. Валідність методики та її характеристика.
5. Типи валідності та їх аналіз.
6. Характеристика процедури валідизації.
7. Репрезентативність тестових норм.
8. Стандартизація тестових норм.
9. Достовірність тесту. Достовірність самозвіту.

Практичні завдання

1. З метою створення тесту для діагностики словникового запасу у молодшому шкільному віці було розроблено список із 400 слів. Потім було складено аналогічний список вже з інших слів, які практично не відрізнялися за ступенем складності від слів першого списку. Вже готові списки було запропоновано групі першокласників із 100 чоловік з пропозицією пояснити їх значення. Результати, отримані у першому і другому випадках переводились у кількісну форму за п'ятибальною шкалою, яка враховувала точність і повноту кожного пояснення. Потім їх зіставляли між собою за допомогою статистичного кореляційного аналізу. Значення коефіцієнту кореляції становило 0,4.

Яких вимог до тесту дотримувались у цьому випадку? Про що свідчить наведене значення коефіцієнта кореляції? (Див.: М'ясоїд П.А., 1998).

2. Під час роботи над тестом, призначеного для вимірювання математичних здібностей школярів, було складено завдання, які потребували розуміння закладених у них кількісних і просторових відношень, потім їх було запропоновано різним віковим групам учнів (по 100 осіб у кожній). Фіксувався час розв'язування завдань кожним учнем і враховувалася кількість допущених при цьому помилок. На цій підставі був отриманий загальний показник успішності виконання тесту досліджуваним. За допомогою кореляційного

аналізу результати тестування порівнювались із успішністю учнів з математичних дисциплін. Значення коефіцієнта кореляції дорівнювало 0,4.(Див. : М'ясоїд П. А., 1998). *Які вимоги до тесту витримані у цьому випадку? Про що свідчить наведене значення коефіцієнта кореляції?* (М'ясоїд П. А., 1998).

3. Здійсніть переведення тестових оцінок у стандартні показники і оцінки шкали Т-балів:

К-сть прав. вик-завдань	2	3	4	5	6	7	8	9	0	1	2	3	4	5	6	7	8
Z																	
Т-бали																	

4. Який показник і яким чином можна перевірити, якщо ранги термінальних цінностей (методика М. Рокича), отримані в результаті двох діагностичних зрізів розподілились відповідно таким чином: {1, 2, 3,4,5, 6, 7, 8, 9, 10, 11,12, 13, 14, 15, 16} та {6, 5, 2, 1, 10, 4, 9, 7, 8, 3, 3, 11, 13, 14, 12, 16, 15}. Обчисліть та охарактеризуйте отриманий критерій.

5. Десять піддослідних у першій серії експерименту по заучуванню двозначних чисел показали такі результати: {3, 4, 4, 5, 3, 4, 5, 2, 3, 5}. У другій серії дослідження показали наступний результат {5, 9, 8, 6, 4, 5, 8, 7, 5, 6}. *Який психометричний показник використаної методики можна перевірити? Обчисліть його значення та проаналізуйте отриманий результат.*

Завдання для самостійної роботи

1. Обґрунтуйте вплив вибірки стандартизації на репрезентативність тестових норм.
2. Наведіть приклади стандартних шкал, які використовуються в психодіагностиці.
3. Поясніть, яким чином забезпечується достовірність тестових даних в ' ситуації клієнта і в ситуації експертизи.
4. Дайте характеристику «шкали неправди» та доцільність її застосування.

Теми рефератів

1. Характеристика стандартних видів шкал оцінювання.
2. Процедура статистичної перевірки наукової гіпотези.

Тестові завдання

1. Здатність тесту захищати інформацію від мотиваційних (свідомих чи неусвідомлюваних) викривлень та соціальної бажаності відповідей піддослідних називається...

- а) точністю;

- б) достовірністю;
- в) валідністю.

2. Шляхом кореляції результатів двох психодіагностичних обстежень, проведених на одній і тій же вибірці піддослідних із дотриманням ідентичності умов, але різними експериментаторами визначається:

- а) коефіцієнт константності;
- б) коефіцієнт достовірності;
- в) коефіцієнт надійності.

3. Незалежність результатів тесту від дії випадкових факторів називається:

- а) валідністю тесту;
- б) достовірністю тесту;
- в) надійністю тесту.

4. Шляхом співставлення результатів тесту з методиками, розробленими на іншій теоретичній основі та констатації відсутності значущих зв'язків із ними визначається:

- а) дискримінантна валідність;
- б) прагматична валідність;
- в) змістовна валідність.

5. Інкрементна валідність – це показник, який відображає:

- а) практичну цінність методики при проведенні відбору;
- б) ступінь репрезентації досліджуваного психологічного конструкту в результатах тесту;
- в) точність і обґрунтованість результатів методики через певний проміжок часу після вимірювання.

б. Змістовна валідність - це комплекс даних про...

- а) репрезентативність завдань тесту по відношенню до вимірюваної ознаки;
- б) здатність тесту диференціювати піддослідних за досліджуваною ознакою;
- в) сферу застосування тесту, результативність і прогностичну цінність тесту.

Література

Анастази А. Психологическое тестирование / А. Анастази. – Кн. 1. – М, 1982. – С.66-179.

Бодалев А.А.Общая психодиагностика / А. А. Бодалев, В. В. Столин. – М., 1987. – С.53-90.

Бурлачук Л.Ф.Словарь-справочник по психодиагностике / Л. Ф. Бурлачук, С. М. Морозов. – СПб., Питер Ком, 1999. – С. 30-49,192-204.

Психологическая диагностика детей и подростков : Учебное пособие / Под ред. К. М. Гуревича, Е. М. Борисовой. – М, 1995. – С55-78.

Шевандрин Н.И. Психодиагностика, коррекция и развитие личности / Н. И. Шевандрин – М., 1998. – С. 105-107; 112-132.

Тема 6. Свідомість та самосвідомість як об'єкт психодіагностики

1. Змістовна та функціональна характеристика «Я»-образу («Я-концепції»).

Проблема операціоналізації поняття «Я»-образ.

2. Аналіз проблем психодіагностики самосвідомості.

3. Психодіагностичні прийоми (ранжування, парних порівнянь, сортування, шкалювання) та їх застосування у вивченні самосвідомості.

4. Процедура психодіагностики самосвідомості: стандартизовані-нестандартизовані самозвіти, ідеографічні та проєктивні техніки. Проблеми достовірності самозвіту.

5. Характеристика класичних психодіагностичних процедур та історія їх створення.

6. Специфіка роботи з методичним інструментарієм діагностики самосвідомості.

Практичні завдання

1. Ознайомлення з процедурою психодіагностичного обстеження за допомогою тесту 20 тверджень на самоствалення М. Куна, Т. Мак-Партланда. Оформлення результатів обстеження групи (із використанням контент-аналізу).

2. Аналіз результатів обстеження одного піддослідного за допомогою методики 0-сортування, методики РСК Е. Ф. Бажина, Е. Ф. Голикіної, А. М. Еткінда. Формулювання психологічного діагнозу.

Завдання для самостійної роботи

1. Пояснити відмінності тесту особистісних конструктів від семантичного диференціалу.

2. Проаналізувати можливість застосування методики ранжування якостей для вимірювання самооцінки.

3. За критерієм надійності процедури вимірювання переваг порівняти прийом парних порівнянь та прийом ранжування.

4. Навести приклади та можливості використання нестандартизованих вербальних самозвітів у діагностиці змісту «Я»-образу.

5. Представити результати обстеження одного піддослідного за допомогою методики Дембо-Рубінштейн, Дж-Роттера.

Теми рефератів

1. Проблема «Я»-концепції та її вирішення в психології: історія і сучасність. 2. Психосемантика свідомості: діагностичні процедури.

Тестові завдання

1. *Більш повну інформацію про зміст «Я-образу» можна отримати за допомогою:*

- а) стандартизованих самозвітів;
- б) нестандартизованих самозвітів;
- в) ідеографічних прийомів діагностики.

2. *Семантичний диференціал -це:*

- а) декілька семибальних шкал;
- б) пара антонімів, із яких піддослідний надає перевагу одному;
- в) набір значень, які оцінюються обстежуваним за рівнем значущості.

3. Специфіка тесту конструктів полягає у:

- а) з'ясуванні назви для шкальних полюсів у процесі спілкування із обстежуваним;
- б) бальній оцінці протилежних полюсів семантичного простору;
- в) з'ясуванні кількості незалежних факторів.

4. Методику сортування доцільно застосовувати для діагностики:

- а) емоційної сфери;
- б) мотиваційної сфери;
- в) когнітивної сфери.

5. Прийом семантичного диференціалу використано при створенні методики:

- а) Q-класифікації В. Стефансона;
- б) вимірювання самооцінки С. А. Буддасі;
- в) РСК Е.Ф. Бажина.

6. Процедура забезпечення достовірності самозвіту передбачає:

- а) введення прямих запитань до клієнтів;
- б) введення питань-дублів;
- в) відсів піддослідних за певними ознаками.

Література

Анастази А. Психологическое тестирование / А. Анастази. – Кн. 1. – М, 1982. – С. 222-225.

Бурлачук Л.Ф. Словарь-справочник по психодиагностике / Л. Ф. Бурлачук, С. М. Морозов. – СПб., Питер Ком, 1999. – С. 77-78, 104, 129-130, 134-136, 155-156, 245-246, 285, 296, 299-302, 324-325, 355-356, 394-395.

Бодалев А.А. Общая психодиагностика / А. А. Бодалев, В. В. Столин. – М., 1987. – С.53-90.

Петренко В.Ф. Психосемантика сознания / В. Ф. Петров. – М. : МГУ, 1988. – 208с.

Тема 7. Психодіагностика інтелекту

1. Аналіз змісту поняття «інтелект», теоретичних та методичних проблем його операціоналізації.

2. Характеристика теорій інтелекту та відповідних їм діагностичних процедур.

3. Аналіз класичних тестів інтелекту.

4. Специфіка процедур індивідуального та групового тестування інтелекту.

5. Проблеми тестування інтелекту: стабільність IQ, прогностична валідність тестів, вікова динаміка показників тестів інтелекту, міжкультурні

відмінності, інтерпретація результатів психодіагностичного обстеження.

Практичні завдання

1. Ознайомитися із процедурою тестування інтелекту на основі використання тесту Векслера, прогресивних матриць Равена, тесту Амтхауера, культурно-вільного тесту на інтелект Р. Кеттела, короткого орієнтувального тесту (КОТ).

2. Дати аналіз індивідуальних результатів піддослідного, отриманих при тестуванні інтелекту (див. попереднє завдання), та подати інтерпретацію емпіричних даних.

Завдання для самостійної роботи

1. Обґрунтувати відмінності зв'язаного і вільного інтелекту за Дж.Кеттелом.

2. Порівняти сутність концепцій загальних здібностей Г.Айзенка та Ч.Спірмена.

3. Проаналізувати відмінності ієрархічних моделей інтелекту та однорівневих багатofакторних теорій.

4. Розкрити зміст понять «інтелект» та «розумовий розвиток» за К. М. Гуревичем.

Теми рефератів

1. Аналіз зарубіжних теорій інтелекту.

2. Основні напрямки вивчення інтелекту у вітчизняній психології.

Тестові завдання

1. Первинні розумові потенції вперше виділив:

а) Терстоун;

б) Айзенк;

в) Спірмен.

2. Згідно теорії Кеттела «кристалічний» інтелект...

а) наявний з народження і складає основу здатності мислити, абстрагувати, розмірковувати;

б) накопичується у вигляді навичок і знань і забезпечує адаптацію до оточуючої дійсності;

в) визначає первинне накопичення знань незалежно від входження в культуру, суспільство.

3. Згідно теорії Айзенка генеральний фактор інтелекту розглядається як...

а) швидкість переробки інформації ЦНС (розумовий темп);

б) рівень загального інтелекту, завдяки якому людина адаптується до оточуючої дійсності.

4. Коефіцієнт інтелектуальності (IQ) дозволяє:

а) співвіднести рівень інтелектуальних можливостей індивіда із середніми показниками його вікової та професійної групи;

б) з'ясувати умови соціального розвитку особистості, які позначились на інтелектуальних можливостях індивіда;

в) визначити переважання вербального чи невербального інтелекту.

5. Структуру інтелекту за Гілфордом складають:

- а) зміст, операції, результат;
- б) потенційний та «кристалічний» інтелект ;
- в) інтелект А та Б («результуючий»).

6. Згідно теорії Кеттела потенційний інтелект визначає:

- а) вербальне сприйняття матеріалу, швидкість запам'ятовування;
- б) просторову орієнтацію, пам'ять, вербальну гнучкість;
- в) здатність до мислення, абстрагування, розмірковування.

7. Найбільш складними моментами розробки тесту інтелекту є:

- а) підбір тестових завдань, їх адаптація, контроль за ефективністю застосування;
- б) процедура проведення, підрахунок результатів;
- в) процедура перевірки тестових завдань на валідність та надійність.

8. Інтегративними параметрами інтелекту є:

- а) пізнавальні здібності, використання інформації в ускладнених умовах, цілепокладання;
- б) абстрактне мислення, здатність прогнозувати ситуацію, логічність;
- в) процеси прийому та переробки інформації, здатність до абстрактного пізнання.

Література

Анастаси А. Психологическое тестирование / А. Анастаси. – Кн. 1. – М, 1982. – С. 205-316.

Блейхер В.М., Бурлачук Л.Ф. Психологическая диагностика интеллекта и личности / А. М. Блейхер, Л. Ф. Бурлачу – К., Вища школа, 1978. –142 с.

Бурлачук Л. Ф., Морозов С. М. Словарь-справочник по психодиагностике. – СПб., 1999. – Статті «Коса кубики», «культурно-свободний інтелектуальний тест», «Векслера інтелектуальний тест», «Амтхауэра інтелектуальний тест», «Бине-Симона умовного розвитку шкала», «Равена прогресивні матриці», «Мейли інтелектуальний аналітичний тест», «фактор Q».

Столяренко Л. Д. Основы психологии: Практикум / Л. Д. Столяренко. – Ростов-на-Дону, Феникс, 1999. – С.81-148.

Психологическая диагностика детей и подростков : Учебное пособие : / под ред. К. М. Гуревича, Е. М. Борисовой/ – М, 1995. – С.79-97, 102-110.

Тема 8. Діагностика параметрів когнітивного стилю та креативності

1. Загальна характеристика когнітивного стилю та його параметрів.
2. Аналіз креативності: інтелектуальний та особистісний підхід.
3. Критерії творчого мислення та креативності.
4. Характеристика методик діагностики креативності.

Практичні завдання

1. Представити протокол обстеження за допомогою тесту креативності

Е. Торранса та інтерпретацію результатів одного піддослідного. Проаналізувати проблему достовірності отриманих даних. Проаналізувати проблему достовірності отриманих даних.

2. Ознайомлення із процедурою комп'ютерної діагностики когнітивного стилю особистості та окремих його параметрів. Аналіз індивідуальних результатів (тест Готтшальда, методика вивчення словесно-кольорової інтерференції Дж. Р. Струпа).

Завдання для самостійної роботи

1. Охарактеризувати підхід до розуміння креативності Торранса та запропоновані ним методи тестування креативності.

2. Здійснити порівняльний аналіз підходів до пояснення зв'язку між інтелектом та креативністю; особистістю та креативністю.

3. Проаналізувати (гіпотетично) тип поведінки полезалежних-полenezалежних суб'єктів у сфері міжособистісних стосунків.

Теми рефератів

1. Когнітивна складність особистості як прояв її креативності,

2. Проблеми теорії психодіагностики креативності.

Тестові завдання

1. Інтелектуальну активність характеризують рівні:

а) оптимально-продуктивний, евристичний, креативний;

б) наочно-дійовий, наочно-образний, словесно-логічний;

в) здатність вирішувати стандартні проблеми нестандартним способом, здатність вирішувати нестандартні проблеми; здатність до постановки і формулювання проблеми.

2. Інтелектуальна активність визначається поєднанням:

а) мотиваційних характеристик суб'єкта і інтелекту;

б) вербального і невербального інтелекту;

в) показників диференційованості і інтегрованості пізнавальних структур інтелекту.

3. Дослідження когнітивного стилю орієнтовані на вивчення:

а) змістовних характеристик інтелекту;

б) операційних характеристик інтелекту;

в) процесуально-динамічних характеристик інтелекту.

4. Параметрами когнітивного стилю є:

а) гнучкість-ригідність, складність-простота пізнавальних структур, аналітичність-синтетичність, понятійна диференціація;

б) розумова активність, здатність до саморегуляції, економність мислення;

в) швидкість наочіння, широта застосування набутих знань, рівень узагальненості знань, використання набутого досвіду.

5. Креативність – це:

а) творчий потенціал інтелекту зрілої особистості;

б) здатність суб'єкта вирішувати проблемні ситуації нестандартним способом;

в) система спеціальних здібностей, які визначають індивідуальну когнітивно-пізнавальну стратегію суб'єкта.

Література

Бурлачук Л. Ф., Морозов С. М. Словарь-справочник по психодиагностике. – СПб., 1999. – Статті «Тесты креативности».

Столяренко Л. Д. Основы психологии: Практикум / Л. Д. Столяренко. – Ростов-на-Дону, Феникс, 1999. – С.81-148.

Шевандрин Н.И. Психодиагностика, коррекция и развитие личности / Н. И. Шевандрин – М., 1998. – С. 107-111.

Тема 9. Психодіагностика особистості: типологічний та психометричний підходи

1. Класифікація процедур психодіагностики особистості: тести особистості, особистісні опитувальники, проєктивні методи.
2. Теоретичні та методичні проблеми діагностики особистісних інстанцій.
3. Характеристика типологічного підходу до діагностики особистості.
4. Теоретичні основи та методичні аспекти психометричного підходу у діагностиці особистості. Поняття про особистісні риси та факторний аналіз.
5. Порівняльний аналіз діагностичного інструментарію, розробленого в рамках типологічного та психометричного підходів.

Практичні завдання

1. Ознайомитися із процедурою психологічного обстеження особистості за допомогою методик ПДО (А. Є. Лічко) та скороченого варіанту ММРІ (Міні-Мульт, Ф. Б. Березін, М. П. Мірошников). Дати формулювання психологічного діагнозу (на основі результатів одного піддослідного).
2. Ознайомитися із специфікою психодіагностичної процедури 16-PF Р.Кеттела. Сформулювати психологічний діагноз та визначити профіль особистості (на прикладі обстеження одного піддослідного).

Завдання для самостійної роботи

1. Охарактеризуйте поведінкові прояви «рис особистості»; відмінності стильових та мотиваційних рис.
2. Представити результати обстеження одного піддослідного за допомогою опитувальника Г. Шмішека. Сформулювати психологічний діагноз.
3. Проаналізувати зміст шкал методик ММРІ, опитувальника PEN (Айзенк), Фрейбургського особистісного опитувальника. Вказати на можливі психодіагностичні ситуації, в яких доцільним є використання даного інструментарію.

Теми рефератів

1. Ієрархічне багатомірне визначення особистісної риси у сучасній психології. 2. Проблеми та прийоми діагностики ситуаційно-рефлексивних рис особистості.

Тестові завдання

1. Тести особистості охоплюють:

- а) об'єктивні тести дії та ситуаційні тести;
- б) особистісні опитувальники та проективні методики;
- в) будь-які методики, які дозволяють діагностувати не інтелектуальні прояви особистості.

2. Особистісні опитувальники є реалізацією...

- а) об'єктивного підходу в психодіагностиці;
- б) суб'єктивного підходу в психодіагностиці;
- в) проективного підходу в психодіагностиці.

3. Методика ММРІ є прикладом:

- а) типологічного опитувальника;
- б) психометричного опитувальника;
- в) одномірного опитувальника.

4. При розробці 16-PF Р. Кеттел брав до уваги:

- а) L-дані;
- б) Q-дані;
- в) T-дані.

5. Теоретичною основою опитувальника Г. Шмішека є:

- а) диференціація рис на основні і додаткові (згідно із концепцією К. Леонгарда);
- б) поділ акцентуованих особистостей на два типи: акцентуації характеру і акцентуації темпераменту;
- в) десять типів акцентуацій особистості.

6. Процедура обробки даних за методикою ММРІ передбачає переведення "сирих" результатів у...

- а) T-бали;
- б) процентилі;
- в) стени.

7. Методика багатofакторного дослідження особистості Р. Кеттела спрямована на діагностику наступних блоків:

- а) емоційність, рівень домагань, установка;
- б) рівень інтелектуального розвитку, природні задатки, моральні почуття;
- в) інтелектуальних особливостей, емоційно-вольових, комунікативних.

8. Процедура скринінгового обстеження спрямована на:

- а) діагностику статевих особливостей;
- б) обґрунтування об'єму вибірки;
- в) відсів піддослідних.

Література

Анастаси А. Психологическое тестирование: В 2-х т. Кн. 2. –М. : Педагогика, 1982. – С.122-153, 210-241.

Бурлачук Л. Ф., Морозов С. М. Словарь-справочник по психодиагностике. – СПб., 1999. – С.363-365, 224-226, 9-13, 70-72, 164-165, 179-

185, 241-243, 261-262, 376-379, 387-388.

Бурлачук Л. Ф., Савченко Е. П. Психодиагностика (психодиагностически й інструментарий и его применение в условиях социальных служб). – К., 1995. – С.26.

Общая психодиагностика / Под ред. А. А. Бодалева, В. В. Столина. – М., МГУ, 1987.-С.113-134.

Практикум по общей, экспериментальной и прикладной психологии: Уч. пос. / Под общ. ред. А. А. Крылова, С. А. Маничева. – СПб., «Питер», 2000. – С. 314-323.

Тема 10. Психодіагностика особистості: проєктивний підхід

1. Історія розробки та застосування проєктивного підходу у діагностиці особистості.

2. Зміст поняття «проєкція».

3. Класифікація проєктивних методик.

4. Загальна характеристика захисних механізмів особистості.

5. Теоретичні та методичні проблеми застосування проєктивного методу.

Вимоги до психолога-користувача проєктивними методиками.

6. Сутність контент-аналізу та його застосування у окремих проєктивних методиках.

Практичні завдання

1. Ознайомитися із процедурою обстеження та критеріями оцінки малюнкових проб (

(«Неіснуюча тварина», «Дерево», «Люди», «Будинок-дерево-людина», «Моя сім'я»). Формулювання психологічного діагнозу на прикладі результатів одного піддослідного.

2. Психодіагностична робота з методикою вивчення фрустрацій С. Розенцвейга. Сфера застосування методики.

Завдання для самостійної роботи

1. Аналіз проєктивних методик Л. Сонді (Сонді-тест), дитячої апперцепції тест (САТ), руки тесту (Hand Test).

2. Представити результати обстеження одного піддослідного за допомогою методики Люшера. Охарактеризувати діагностичні можливості методики.

3. Обґрунтувати можливості діагностики внутрішнього конфлікту і причин емоційної дезадаптації за допомогою проєктивних методик. Навести приклади.

4. Навести приклади спонтанної проєкції особистості.

Темі рефератів

1. Психоаналітична символіка в проєктивних методиках.

2. Аналіз психологічних захисних механізмів особистості.

Тестові завдання

1. *Проєкція-це:*

- а) один із захисних механізмів особистості;
- б) особистісний характер процесів сприймання;
- в) суб'єктивна інтерпретація невизначених стимулів.

2. Вперше процес проєкції в ситуації зі стимулами, які допускають варіативність інтерпретації, описав...

- а) Г. Роршах;
- б) Г. Мюррей;
- в) С. Розенцвейг.

3. У проєктивному підході особистість розглядається як...

- а) перелік здібностей і рис;
- б) система когнітивних процесів;
- в) система потреб, емоцій, індивідуального досвіду.

4. Методика чорнильних плям Г. Роршаха є прикладом:

- а) конструктивних проєктивних методик;
- б) експресивних проєктивних методик;
- в) конститутивних проєктивних методик.

5. До групи проєктивних методи слід віднести:

- а) тест «Будинок-дерево-людина»;
- б) методики завершення речень;
- в) психодраму.

6. Сутність механізму сенсильності полягає у тому, що: .

- а) стимули, які загрожують цілісності особистості пізнаються швидше і ефективніше за інші;
- б) стимули, які суперечать соціальним установкам, викривляються;
- в) стимули, які відповідають потребам, сприймаються ефективніше.

Література

Анастаси А. Психологическое тестирование /А. Анастаси : В 2-х т. Кн. – М. : Педагогика, 1982. – С. 182-209.

Бурлачук Л.Ф. Введение в проєктивную психологию / Л. Ф. Бурлачук – Киев, 1997. – С.115-127.

Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психодиагностике. – СПб, 1999. -С.17-18;, 49-50, 79-80, 82-84, 95-96, 102-104, 134-136, 165-166, 185-187, 206-297, 250В-252, 284-289, 308, 321-324.

Основы психологии. Практикум / Ред.-сост. Л. Д. Столяренко. – Ростов-на-Дону, Феникс, 1999. – С. 359-366, 430-477.

Соколова Е. Т. Проективные методы исследования личности / Е. Т. Соколова, МГУ, 1980. –167 с.

Тема 11. Психодіагностика мотивації

1. Мотиваційна сфера як елемент структури особистості.
2. Діагностичні індикатори мотивації.
3. Класифікація процедур вимірювання мотивів.

4. Аналіз класичних методик діагностики мотивації.
5. Проблеми інтерпретації результатів психодіагностики мотивів.

Практичні завдання

1. Ознайомитися із психодіагностичною процедурою методики розподілу часу С. Я. Рубінштейн. Сформулювати психологічний діагноз на прикладі одного піддослідного.

2. Ознайомитися із процедурою використання тесту мотивації схвалення та мотивації афіляції. Дати інтерпретацію отриманих результатів.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізувати результати обстеження одного піддослідного за допомогою опитувальника особистісної орієнтації Е. Шострома.

2. Представити результати обстеження одного клієнта за допомогою методики мотиваційної індукції МІМ Ж. Нютена. Сформулювати психологічний діагноз.

Теми рефератів

1. Структура та функції мотиваційної сфери особистості.
2. Порівняльний аналіз типів психодіагностичних методик мотивації: прямих методів оцінки, особистісних опитувальників, проєктивних методів.

Тестові завдання

1. Теоретичною основою особистісних опитувальників мотивації є:

- а) співвідношення змісту тверджень та поведінкових паттернів;
- б) зв'язок оцінок особистості та продуктів її уяви;
- в) значущість для суб'єкта актуалізованих мотивів.

2. Класичною методикою діагностики мотивації є:

- а) контрольний список прикметників Г. Гоха;
- б) список особистісних переваг А. Едвардса;
- в) Q-класифікація В. Стефансона.

3. Мотиви афіляції - це:

- а) самооціночні тенденції особистості;
- б) мотиви соціальної взаємодії;
- в) захисна мотивація особистості.

4. Методика оцінки рівня домагань В. К. Горбачевського дозволяє діагностувати:

- а) інтенсивність та силу домагань особистості;
- б) вікову динаміку змісту рівня домагань;
- в) мотиваційну структуру та рівень домагань.

5. *Тест гумористичних фраз О. Г. Шмельова, В. С. Болдирьової є прикладом:*

- а) прямого вивчення мотивів;
- б) проєктивного підходу у вивченні мотивів;
- в) опитувальника мотивів.

Література

Бурлачук Л. Ф., Морозов С. М. Словарь-справочник по психодіагностике.

– СПб., 1999. – С.226-227.

Бурлачук Л. Ф., Савченко Е. П. Психодиагностика (психодиагностический инструментарий и его применение в условиях социальных служб). – К.;

А.Л.Д., 1995. – С. 91-99.

Общая психодиагностика / Под ред. А. А. Бодалева, В. В. Столина. – М., 1987. – С.155-178.

Психологическая диагностика детей и подростков : Уч. пос. / Под ред. К. М. Гуревича, Е. М. Борисовой. – М, 1995. – С. 174-180.

Шевандрин Н. И. Психодиагностика, коррекция и развитие личности / Н. И. Шевандрин. – М., 1998. – С. 193-209.

Тема 12. Психодіагностика емоційної сфери та емоційно-особистісної дезадаптації

1. Змістовні та динамічні характеристики емоцій.
2. Психічні стани як об'єкт діагностики: теоретичні та методичні проблеми вимірювання.
3. Переживання самотності: сутність, діагностичні підходи.
4. Діагностика емоційно-особистісної дезадаптації: причинний та описово-симптоматичний підходи.

Практичні завдання

1. Ознайомлення із діагностичною процедурою методик, які мають форму стандартизованих самозвітів (методика соціально-психологічної адаптації К. Роджерса, Р. Даймонда, методика діагностики відчуття самотності Д. Рассела, М. Фергюсона). Формулювання психологічного діагнозу.

2. Проведення психодіагностичного обстеження за допомогою методики самооцінки психічних станів Айзенка. Оформлення результатів обстеження та інтерпретація отриманих даних.

Завдання для самостійної роботи

1. Обґрунтувати значення вікових криз та стресових ситуацій у формуванні емоційної дезадаптації.
2. Охарактеризувати фазу «дистресу» у розвитку емоційної дезадаптації.
3. Вказати відмінності шкільної та емоційно-особистісної дезадаптації.

Теми рефератів

1. Вікова динаміка поведінкових симптомів емоційної дезадаптації.
2. Причини виникнення емоційно-особистісної дезадаптації.

Тестові завдання

1. Прикладом причинної психодіагностики особистісної дезадаптації і використання:

- а) проєктивних методик у поєднанні із бесідою;
- б) стандартизованих тестів-опитувальників (наприклад, ПДО (А. Е. Лічко), тест Шмішека тощо);
- в) спостереження за поведінкою людини у звичних для неї умовах.

2. З метою визначення зони конфлікту особистості, який є однією із

причин дезадаптації, доцільно використати методики:

- а) ТАТ (для дітей САТ);
- б) ПДО А. Е. Лічко.
- в) Шмішека.

3. Центральною діагностичною ознакою відчуття самотності є:

- а) об'єктивна ізоляція від оточуючих;
- б) інтенсивність переживань суб'єкта;
- в) переживання суб'єктом дискомфорту.

4. Переживання суб'єктом самотності корелюють із:

- а) станом депресії;
- б) невротичним станом;
- в) станом фрустрованості.

5. Поняття «дистрес» зводиться до:

- а) емоційного вигорання;
- б) фізіологічного виснаження;
- в) переживання ізолюваності.

6. Особистісна дезадаптація може супроводжуватись:

- а) гіпертрофованим почуттям самоповаги, низьким рівнем інтелектуальної активності;
- б) зниженням продуктивності пам'яті, порушеннями серцевої діяльності, переживаннями стосовно подій минулого;
- в) емоційними, фізіологічними поведінковими відхиленнями.

Література

Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психодиагностике. – СПб., 1999. -С. 309-311,252-253.

Основы психологии. Практикум / РЕД.-СОСТ. Л.Д. Столяренко. – Ростов-на-Дону, 1999.-С.356-421.

Шевандрин Н.И. Психодиагностика, коррекция и развитие личности. – М., 1998. – С.262-267.

Шмелев А.Г. и др. Основы психодиагностики : Уч. пос. – М., Ростов-на-Дону, 1996. – С. 370-383.

Тема 13. Психодіагностика інтересів, цінностей та нахилів особистості

1. Психологічний зміст понять «інтерес», «нахил», «спрямованість», «ціннісні орієнтації».

2. Методичні підходи у діагностиці інтересів, цінностей.

3. Аналіз особистісних опитувальників як інструменту діагностики цінностей, інтересів.

Практичні завдання

1. Ознайомлення із діагностичною процедурою методики СЖО Д. О. Леонт'єва. Інтерпретація результатів та формулювання психологічного

діагнозу.

2. Психодіагностичне обстеження за допомогою методики «Психологічна Автобіографія» О. Ю. Коржової. Оформлення протоколу обстеження одного піддослідного.

3. Психодіагностичне обстеження за допомогою методики, Б. Басса.

Завдання для самостійної роботи

1. Охарактеризувати діагностичні прийоми вивчення часової перспективи особистості.

2. Обстежити одного клієнта за допомогою методики М. Рокича. Проаналізувати отримані результати.

Теми рефератів

1. Психологічна характеристика життєвого стилю особистості.

2. Аналіз психологічного часу особистості.

Тестові завдання

1. Психодіагностична процедура методики М. Рокича основана на прийомі:

- а) ранжування;
- б) класифікації;
- в) парних порівнянь.

2. Співвідношення термінальних і інструментальних цінностей розкривають поняття:

- а) процес-результат;
- б) мета-засіб;
- в) переживання-розуміння.

3. Часову перспективу особистості дозволяє діагностувати методика:

- а) САТ Л. Я. Гозмана та ін.;
- б) МІМ Ж. Нюттена;
- в) СЖО Д. О. Леонтєва.

4. Сферою застосування методики ОТеЦ є:

- а) професійне консультування;
- б) сімейне консультування;
- в) клінічна діагностика.

5. Методика ДДО Є. Л. Клімова використовується з метою:

- а) психологічної корекції;
- б) психопрофілактики;
- в) професійного відбору.

Література

Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психодиагностике. – СПб., Питер Ком, 1999. – С.7-8, 222-224,228.

Бурлачук Л.Ф., Савченко Е. П. Психодиагностика (Психодиагностический инструментарий и его применение в условиях социальных служб). А.Л.Д., 1995 – С. 99-108.

Коржова Е. Ю. Методика «Психологическая автобиография» в

психодіагностика життєвих ситуацій: Мет. пос. / Под ред. Л. Ф. Бурлачука. – К. : МАУП, 1994.-109с.

Шевандрин Н. И. Психодіагностика, корекція і розвиток особистості / Н. И Шевандрин. – М. : Владос, 1998. – С.255-262, 275-289.

Тема 13. Діагностика інтерперсонального стилю особистості

1. Психологічна структура та зміст міжособистісних стосунків.
2. Класифікація методик діагностики міжособистісних стосунків.
3. Аналіз соціометрії, референтометрії.
4. Проективні методи у діагностиці міжособистісних стосунків.
5. Опитувальники та стандартизовані самозвіти у психодіагностиці інтерперсонального стилю особистості.

Практичні завдання

1. Ознайомлення із правилами організації та проведення психодіагностичного обстеження за допомогою методик Рене Жіля та «Малюнок сім'ї». Формулювання психологічного діагнозу на прикладі результатів одного піддослідного.

2. Реалізація психодіагностичного обстеження з допомогою методики батьківського ставлення А. Я. Варги, В. В. Століна. Інтерпретація отриманих результатів.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізувати особистісно-розвивальний потенціал міжособистісних стосунків з однолітками у різні вікові періоди.

2. Охарактеризувати наслідки депривації дитячо-батьківських стосунків та особливості їх розпізнавання.

3. За допомогою методики діагностики емпатії А. Меграбяна, Н. Епіптейна обстежити одного піддослідного. Результати представити у вигляді протоколу.

Теми рефератів

1. Проблема діагностики внутрішньо-сімейних стосунків.
2. Методичні прийоми діагностики статево-рольової ідентичності особистості.

Тестові завдання

1. До засобів діагностики суб'єктивного відображення міжособистісних стосунків відноситься методика:

- а) ТАТ;
- б) Т. Лірі;
- в) схема Р. Бейлса.

2. За допомогою спільного тесту Роршаха вимірюють:

- а) інтрапсихічний зміст особистості, який реалізується у міжособистісній взаємодії;
- б) інтерперсональну позицію особистості;
- в) здатність особистості до рефлексії стосунків з іншими людьми,

3. Діагностичні можливості методики «Малюнок сім'ї» залежать від рівня:

- а) розвитку художньо-графічних здібностей дитини;
- б) професіоналізму психодіагноста;
- в) суб'єктивної значущості для дитини членів сім'ї.

4. Прикладом стандартизованого самозвіту у діагностиці міжособистісних стосунків є методика:

- а) соціометрії;
- б) Рене Жилія;
- в) Т.Лірі.

5. Методика реєстрації міжособистісних стосунків Р. Бейлса є прикладом:

- а) ситуаційного тесту;
- б) тесту-опитувальника;
- в) експертної оцінки міжособистісної взаємодії.

6. Аутосоціометричні методики дозволяють діагностувати:

- а) соціометричну установку члена групи;
- б) реальну структуру групи;
- в) місце суб'єкта у структурі групи, членом якої він є.

Література

Общая психодиагностика / Под ред. А. А. Бодалева, В. В. Столина. – М., 1987. – С. 179-227.

Практикум по общей экспериментальной и прикладной психологии : Уч. пос. / Под общ. ред. А. А. Крылова, С. А. Маничева. – СПб., «Питер», 2000. – С. 299-302.

Шевандрин Н.И. Психодиагностика, коррекция и развитие личности. – М., 1998. – С. 290-298.

Шмелев А. Г. и др. Основы психодиагностики : Уч. пос./ А. Г. Шмелев. – М., Ростов-на-Дону, 1996. – С.401-420.

Тема 14. Психодіагностика комунікативної сфери особистості

1. Спілкування як об'єкт психодіагностики.
2. Структура, засоби, процесуальні характеристики міжособистісного спілкування.
3. Методики діагностики комунікативності особистості: проективні, опитувальники та ін.

Практичні завдання

1. Ознайомлення із психодіагностичною процедурою методики експертної оцінки невербальної комунікації О. М. Кузнецової. Інтерпретація отриманих даних.

2. Проведення психодіагностичного обстеження за допомогою оцінки самоконтролю у спілкування М. Снайдера.

Завдання для самостійної роботи

1. Здійснити спостереження за індивідуальним стилем спілкування особистості, занести результати у таблицю «Карта спостережень».
2. Проаналізувати прийоми вивчення соціальної перцепції (за книгою О. О. Бодальова Восприятие и понимание людьми друг друга, М., 1982).

Теми рефератів

1. Діагностика комунікативних особливостей клієнта як елемент психологічного консультування.
2. Розвивальні вправи соціально-перцептивних умінь людини.

Тестові завдання

1. До візуальних засобів невербального спілкування можна віднести:

- а) екстралінгвістику;
- б) кінесику;
- в) такесику.

2. Поняття «тезаурус» означає:

- а) схильність індивіда змінювати свою думку під впливом групи;
- б) єдину систему значень, прийняту учасниками комунікативного процесу;
- в) ілюзію однастайності думок, оцінок, які узгоджуються із груповою думкою.

3. Репрезентативна система - це система, за допомогою якої особистість:

- а) реалізує власне «Я» у комунікативному процесі;
- б) отримує максимальну кількість інформації;
- в) демонструє ставлення до поведінки членів групи.

4. Однією із проєктивних методик, які дозволяють діагностувати стиль поведінки людини у оточуючому середовищі, є:

- а) дерева-тест;
- б) Сонді-тест;
- в) соціально-символічні завдання «Я».

Література

Бодалев А. А. Восприятие и понимание человека человеком / А. А. Бодалев. – М., 1982. – С. 122-128.

Петровская Л.А. Компетентности в общении. Социально-психологический тренинг. – М. : МГУ, 1989. – 216с.

Психологическая диагностика детей и подростков: Уч. пос. / Под ред. К. М. Гуревича, Е. М. Борисовой. – М, 1995. – С. 174-180.

Тема 15. Елементи вікової психодіагностики. Діагностика готовності до навчання в школі

1. Теоретичні та методичні проблеми вікової психодіагностики.
2. Аналіз методик діагностики вікових особливостей дітей від 0 до 6

років.

3. Діагностика психологічної готовності до навчання у школі.

Практичні завдання

1. Ознайомлення із психодіагностичною процедурою тесту шкільної зрілості Керна-Йєрасика та тесту Г.Вітцлака. Інтерпретація отриманих даних (на прикладі обстеження одного піддослідного). Формулювання психологічного діагнозу.

2. Діагностичне обстеження за допомогою тесту Гудінаф-Харріса. Інтерпретація отриманих даних.

Завдання для самостійної роботи

1. Підготувати стимульний матеріал для проведення діагностики готовності до шкільного навчання.

2. Проаналізувати можливі негативні наслідки некомпетентної діагностики готовності до шкільного навчання.

Теми рефератів

1. Зміст компонентів психологічної готовності дошкільника до навчання в школі.

2. Теоретичні проблеми сучасної вікової психодіагностики.

Тестові завдання

1. Найчастіше тести для дітей до 6 років є тестами:

- а) дій;
- б) практичними;
- в) результативності.

2. Тест Гудінаф «Намалюй людину» дозволяє оцінити:

- а) емоційні відхилення;
- б) інтелектуальний рівень;
- в) мотиваційні тенденції.

3. Передумовою розробки нормативних шкал для дітей були:

- а) шкали семантичного диференціалу;
- б) сенсомоторні шкали;
- в) психометричні шкали дослідження інтелекту.

4. Метод бесіди є адекватним для діагностики ... компоненту психологічної готовності до навчання:

- а) мотиваційного;
- б) інтелектуального;
- в) вольового.

Література

Бурлачук Л. Ф., Морозов С. М. Словарь-справочник по психодіагностике. – СПб., 1999. – С. 75, 455-459.

Детская психодиагностика и профориентация / Ред.-сост. Л. Д. Столяренко. – Ростов-на-Дону, Феникс, 1999. – С. 6-206.

Психологическая диагностика детей и подростков : Уч. пос. / Под ред.

К. М. Гуревича, Е. М. Борисовой. – М, 1995. – С. 206-212, 214-227.

Шевандрин Н. И. Психодиагностика, коррекция и развитие личности. – М., 1998. – С. 429-439.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із студентами під час лекцій, рішення задач під час практичних занять та консультацій. Завдання для самостійної роботи студенти виконують поза аудиторними годинами. Контрольна робота проводиться наприкінці семестру. Варіанти завдань до самостійних та контрольної роботи знаходяться у пакеті документів на дисципліну. Кожне завдання містить теоретичне запитання та практичне (задачу). За результатами самостійних та контрольної роботи виставляються модульні оцінки, причому бали, які набрані студентом під час поточного контролю, дораховуються до модульних оцінок. Підсумкові оцінки поточного контролю доводяться до відома студентів до початку сесії. Студенти, які повністю виконали навчальний план з дисципліни і за результатами поточного контролю отримали 60 балів, можуть залишити набрану кількість балів, як підсумкову семестрову оцінку.

У випадку, якщо студент хоче підвищити оцінку, отриману за балами, набраними протягом семестру, він складає екзамен з двома питаннями: одним теоретичним та одним практичним. До екзаменаційної відомості виставляються оцінки поточного контролю, до яких дораховується сума балів, набраних за результатами заліку. На заліку студенту пропонуються два питання: теоретичне (до 15 балів) та практичне (до 25 балів). Набрана кількість балів переводиться у семестрову оцінку відповідно до шкали оцінювання, що наведена в наступному розділі. Усі колізії, пов'язані із несвоєчасним отриманням семестрової оцінки, вирішуються відповідно до Положення про оцінювання студентів у ЧНТУ.

ПИТАННЯ ДО КОМПЛЕКСНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ (ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАТЬ)

Варіант 1

1. Охарактеризувати передумови виникнення психодіагностики. Теоретична і практична актуальність психодіагностики.
2. Обґрунтувати критерії класифікації тестів.
3. Дати визначення поняття «валідність».

Варіант 2

1. Дати визначення психодіагностики.
2. Охарактеризувати репрезентативність тестових норм.
3. Дати визначення поняття «надійність тесту».

Варіант 3

1. Охарактеризувати структуру сучасної психодіагностики.

2. Пояснити сутність психометричних основ психодіагностики.
3. Дати визначення поняття «статистична норма».

Варіант 4

1. Проаналізувати психологічний діагноз як результат психодіагностичного обстеження.
2. Охарактеризувати типи психодіагностичних даних.
3. Дати визначення поняття «репрезентативність тестових норм».

Варіант 5

1. Здійснити порівняльний аналіз психодіагностичного обстеження та психодіагностичного дослідження.
2. Охарактеризувати сутність психодіагностичного методу та психодіагностичних підходів.
3. Дати визначення поняття «адаптація тесту».

Варіант 6

3. Охарактеризувати, співвідношення психодіагностичних ознак та категорій.
2. Проаналізувати типи діагностичних методик.
3. Дати визначення поняття «Бланк обстеження».

Варіант 7

1. Охарактеризувати сучасні проблеми та напрямки розвитку психодіагностики.
2. Проаналізувати поняття «надійність тесту».
3. Дати визначення поняття «критерій валідизації».

Варіант 8

1. Розкрити сутність системного характеру психологічного діагнозу.
2. Охарактеризувати процедуру виведення тестових норм.
3. Дати визначення поняття «коефіцієнт валідності».

Варіант 9

1. Охарактеризувати сутність проблеми адекватного використання психодіагностичних методик.
2. Обґрунтувати відмінність валідності та надійності тесту.
3. Дати визначення поняття «соціокультурна норма».

Варіант 10

1. Проаналізувати вимоги до розробників та користувачів психодіагностичного інструментарію.
2. Загальна характеристика видів валідності тесту.
3. Дати визначення поняття «діагностограма».

Варіант 11

1. Охарактеризувати принципи професійної етики психолога.
2. Проаналізувати прийоми оцінки достовірності самозвіту.
3. Дати визначення поняття «валідність за віковою диференціацією».

Варіант 12

1. Проаналізувати вимоги та контроль компетентності психодіагноста.
2. Пояснити процедуру перевірки надійності цілого тесту.
3. Дати визначення поняття «статистична норма».

Варіант 13

1. Обґрунтувати можливість використання психодіагностичних матеріалів та методик спеціалістами-суміжниками.
2. Розкрити сутність емпіричної валідності та процедури її перевірки.
3. Дати визначення поняття «психологічний діагноз».

Варіант 14

1. Охарактеризувати кваліфікаційні вимоги до людей, які здійснюють психодіагностику.
2. Розкрити зміст конструктивної валідності.
3. Дати визначення поняття «тести інтелекту».

Варіант 15

1. Охарактеризувати проблему взаємодії психолога із спеціалістами-суміжниками.
2. Проаналізувати вимоги до психометричного підготовки психолога.
3. Дати визначення поняття «критеріальна валідність».

Варіант 16

1. Охарактеризувати етапи розвитку тестології.
2. Розкрити зміст конвергентної та дискримінативної валідності.
3. Дати визначення поняття «опитувальник».

Варіант 17

1. Проаналізувати проблему створення тестів інтелекту.
2. Охарактеризувати процедуру адаптації перекладного тесту,
3. Дати визначення поняття «проективний метод».

Варіант 18

1. Проаналізувати витоки створення особистісних опитувальників.
2. Охарактеризувати процедуру роботи психолога при перевірці валідності.
3. Дати визначення поняття «психологічна діагностика».

Варіант 19

1. Проаналізувати історію контент-аналізу.
2. Дати характеристику створення та використання батареї тестів.

3. Дати визначення поняття «психометрія».

Варіант 20

1. Здійснити порівняльний аналіз тестування та експериментування.
2. Охарактеризувати проблеми конструювання психологічного тесту.
3. Дати визначення поняття «професійна етика психодіагноста».

Варіант 21

1. Охарактеризувати історію розробки двохфакторної та багатофакторної теорій здібностей.
2. Проаналізувати проблеми стандартизації і нормування шкал.
3. Дати визначення поняття «проективний метод».

Варіант 22

1. Охарактеризувати основні тенденції розвитку вітчизняної психодіагностики.
2. Розкрити зміст технології психодіагностики.
- 3» Дати визначення поняття «внутрішня узгодженість тесту».

Варіант 23

1. Розкрити сутність та зміст етапів розвитку вітчизняної психодіагностики.
2. Охарактеризувати види малоформалізованих психодіагностичних методик.
3. Дати визначення поняття «психологічний діагноз».

Варіант 24

1. Охарактеризувати історичні аспекти розробки проективного методу.
2. Обґрунтувати стратегії розробки діагностичних засобів.
3. Дати визначення поняття «коефіцієнт інтелекту».

Варіант 25

1. Дати визначення поняття "коефіцієнт інтелектуальності" та поясниш історію його обґрунтування.
2. Охарактеризувати класифікацію психодіагностичних процедур.
3. Дати визначення поняття «контент-аналіз».

Варіант 26

1. Охарактеризувати основні напрямки розвитку тестології.
2. Проаналізувати проблеми комплексної психодіагностики.
3. Дати визначення поняття «коефіцієнт надійності».

Варіант 27

1. Охарактеризувати вимоги щодо структурованості психологічного діагнозу.
2. Проаналізувати види проективних методик.
3. Дати визначення поняття «валідність».

Варіант 28

1. Проаналізувати рівні психологічного діагнозу.
2. Охарактеризувати форми психодіагностичного дослідження.
3. Дати визначення поняття «валідність змістовна».

Варіант 29

1. Охарактеризувати психодіагностику як елемент психологічної служби.
2. Проаналізувати психодіагностичні методики з точки зору змісту психодіагностичного тестування.
3. Дати визначення поняття «прогностична валідність».

Варіант 30

1. Дати оцінку специфіки розвитку вітчизняної тестології у 30-х роках ХХ століття.
2. Охарактеризувати опитувальники як психодіагностичний метод.
3. Дати визначення поняття «критеріальна валідність».

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ (ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ)

1. Визначення психодіагностики як області психологічних знань.
2. Структура сучасної психодіагностики.
3. Рівні психологічного діагнозу.
4. Актуальні проблеми, завдання та напрямки розвитку психодіагностики.
5. Нормативні вимоги до розробників і користувачів психодіагностичного інструментарію.
6. Тестування і громадянські права.
7. Коротка характеристика передісторії тестового методу.
8. Логіка розвитку тестології.
9. Характеристика першого періоду розвитку психодіагностики (20- середина 30-х рр.).
10. Характеристика другого етапу становлення вітчизняної психодіагностики (середина 60-х рр.).
11. Загальна характеристика психодіагностичного методу.
12. «Об'єктивний» підхід у психодіагностиці.
13. «Суб'єктивний» підхід у психодіагностиці.
14. «Проективний» підхід у психодіагностиці. Типи діагностичних методик.
15. Тестовий метод (тести інтелекту, тести особистості, тести учбових і професійних досягнень, тести здібностей).
16. Стратегії розробки діагностичних засобів.
17. Аналіз змісту психодіагностичної технології.
18. Поняття про психометрію та диференційну психометрію.
19. Надійність методики.

21. Типи надійності.
22. Валідність методики та її характеристика. Стандартизація тестів.
23. Поняття про достовірність тесту.
24. Характеристика стандартних вимог до психологічних тестів.
25. Конструювання типових діагностичних процедур.
26. Структура та функції АРМ – «Психодіагност».
27. Коротка характеристика процесу та продукту самосвідомості.
28. Методологічні та методичні проблеми психодіагностики самосвідомості.
28. Класифікація процедур психодіагностики свідомості.
30. Аналіз класичних процедур діагностики самосвідомості.
31. Приклади стандартизованих самозвітів.
32. Психодіагностичні процедури нестандартизованих самозвітів.
33. Методики психодіагностики самосвідомості та самооцінки.
34. Загальна характеристика проблеми діагностики здібностей.
35. Ієрархічна теорія інтелекту Вернена.
36. Поняття про когнітивний стиль особистості та діагностику його параметрів.
37. Теоретичні аспекти проблеми визначення креативності.
38. Поняття про тести особистості.
39. Типологічний підхід. Коротка історія становлення, переваги, теоретичні проблеми.
40. Психометричний підхід. Коротка історія становлення, проблеми визначення особистісної риси, види рис.
41. Проективний підхід. Теоретичні основи, проблеми, зміст поняття «проекція».
42. Теоретичні проблеми психодіагностики мотивації.
43. Класифікація методів діагностики мотиваційної сфери особистості.
44. Коротка історія розробки опитувальників мотивів та установок.
45. Проблема операціоналізації понять «інтерес», «цінність», «нахил».
46. Опитувальник інтересів Є. Стронга та його аналіз.
47. Зв'язок ціннісних орієнтацій та мотивів особистості.
48. Теоретичні аспекти співвідношення емоцій та психічних станів.
49. Загальна характеристика проблеми класифікації психічних станів.
50. Переживання особистістю самотності як проблема психодіагностики.
51. Класифікація методик психодіагностики міжособистісних стосунків.
52. Проективні методи діагностики міжособистісних стосунків.
53. Стандартизовані самозвіти та особистісні опитувальники у психодіагностиці міжособистісних стосунків.
54. Методологічні та методичні проблеми діагностики комунікативної сфери особистості.
55. Аналіз методик діагностики комунікативних властивостей особистості.
56. Теоретичні та методичні проблеми психодіагностики дітей.
57. Діагностична робота із дітьми дошкільного віку.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Поточний контроль за модулями			
Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю			Кількість балів
			100 балів
Змістовий модуль 1. Вступ до психодіагностики			20
1	Активність на практичних заняттях (усна відповідь, доповнення, запитання або виступ з рефератом)	5*2	10
2	Підсумковий контроль.	10	10
Змістовий модуль 2. Основні проблеми психодіагностики			20
1	Дискусія	5	5
2	Активність на практичних заняттях (усна відповідь, доповнення, запитання або виступ з рефератом)	5*2	5
3	Підсумковий контроль.	5	10
Змістовий модуль 3. Психодіагностика психічних функцій			20
1	Активність на практичних заняттях (усна відповідь, доповнення, запитання або виступ з рефератом, анотація)	5*2	10
2	Підсумковий контроль	10	10
Усього		60	60
Залік		40	40

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
66-74	D	задовільно	
60-65	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

КОРОТКИЙ ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Адаптивне (лат. *adapto* – пристосовую) **тестування** – вид тестування, за якого пропоновані досліджуваному поточні завдання залежать від результатів його відповідей на попередні.

Анкетування (франц. *enquete*, букв. – розслідування) – процедура опитування у письмовій формі за допомогою заздалегідь підготовлених бланків.

Апробація (лат. *approbatio* – схвалення) **тесту** – попереднє тестування стратифікованої вибірки досліджуваних для визначення відповідності тесту його цілям і апріорним характеристикам.

Асоціації в тестовому завданні – словесна підказка у змісті завдання, що допомагає досліджуваному вгадати правильну відповідь; як правило, свідчення некоректності завдання.

Бал – умовна одиниця для оцінювання за певною шкалою результатів виконання тесту або його завдання.

Бал тестовий – остаточний кількісний вираз за певною шкалою індивідуальної оцінки рівня підготовленості досліджуваного, отриманий шляхом стандартизованого оброблення результатів виконання досліджуваним тестових завдань.

Банк тестових матеріалів – сукупність систематизованих тестових завдань і тестів, розроблених різними авторами для різних цілей, що пройшли апробацію і мають відомі характеристики.

Біологічний інтелект – вроджені здібності до оброблення інформації, пов'язані зі структурами і функціями кори головного мозку, що є найфундаментальнішою складовою загального інтелекту.

Бланк відповіді – стандартний бланк для запису відповідей на запропоновані в тесті завдання.

Валідизація (франц. valide – дійсний) – процедура поліпшення валідності тесту за наслідками оцінювання валідності критеріальної.

Валідність (англ. valide – дійсний, придатний, той, що має силу) – комплексна характеристика тесту, яка містить відомості про сферу досліджуваних явищ і репрезентативність діагностичної процедури стосовно них.

Валідність діагностична – компонент валідності, що відображає здатність тесту диференціювати досліджуваних за досліджуваною ознакою.

Валідність емпірична – сукупність характеристик валідності тесту, які отримані порівняльним статистичним способом оцінювання.

Валідність змістова – складова валідності, що характеризує ступінь спрямованості у тестових завданнях усього обсягу вимірюваної галузі психічних властивостей, коефіцієнт яких визначають шляхом експертного оцінювання.

Варіанти тесту – набір неідентичних тестів, що створені за єдиною специфікацією і мають однакову структуру.

Верифікація (лат. verus – справжній) – процедура перевірки на реальне існування будь-якого поняття, що претендує на одержання статусу наукового.

Вимірювальні шкали (лат. Skala – драбина, сходи) – форма фіксації сукупності ознак досліджуваного об'єкта з упорядкуванням їх у певну числову систему.

Вирівнювання варіантів тесту – метод розв'язання комплексу питань пов'язаних з відображенням на певній шкалі латентних характеристик усіх тестових завдань (зокрема, тих, що складають його різноманітні варіанти).

Генеральна сукупність тестових завдань – гіпотетична множина тестових завдань, зв'язаних загальною метою, які теоретично повно відображають певну галузь знань.

Дисперсійний аналіз – міра мінливості, що виявляє, наскільки зміна дисперсії залежної змінної (ЗЗ) співвідноситься зі змінами незалежної змінної (НЗ), тобто вказує ту якісну змінну, яка викликає зміни ЗЗ (f- критерій Фішера, t- критерій Стьюдента).

Дихотомічне (грец. dihotomia – поділ на дві частини) (альтернативне) тестове завдання – завдання, виконання якого оцінюється тільки альтернативно: виконано правильно (зазвичай символізується одиницею) або виконано неправильно (зазвичай символізується нулем).

Діагностичний метод – спосіб дослідження, що дає змогу отримувати точні кількісні і якісні характеристики досліджуваних індивідуально-психічних властивостей особистості з дотриманням основних вимог розроблення і використання діагностичних методик – норми, надійності та валідності.

Дістрактор (відволікаюча відповідь) – неправильний варіант відповіді на тестове завдання закритого типу, схожий на правильний.

Діти з порушеннями (недоліками) розвитку – діти, які через вроджені вади, травми під час пологів, захворювання в перші роки життя набули органічних ушкоджень сенсорних органів, рухового апарату, центральної нервової системи, внаслідок чого порушився розвиток відповідних психічних функцій.

Довжина тесту – кількість завдань тесту. Довірчий інтервал – інтервал ($X \pm \epsilon$), що охоплює невідомий параметр із заданою точністю.

Експерт (лат. expertus – досвідчений) – компетентна особа, яка має спеціальний досвід у конкретній галузі, бере участь у дослідженні, є джерелом безпосередньої інформації.

Експертне (лат. expertus – досвідчений) **оцінювання** (експертиза) – метод отримання узагальненої інформації шляхом оцінювання ситуації, події чи явища групою незалежних експертів.

Завдання відкритого типу – тестове завдання без указування можливих варіантів відповіді (досліджуваному пропонують самостійно вказати правильну відповідь).

Завдання вузлові – тестові завдання, загальні для всіх або кількох варіантів одного і того ж тесту, що використовуються для вирівнювання результатів тестування з використанням різних варіантів тестів.

Завдання закритого типу – тестове завдання, зміст якого супроводжується кількома варіантами відповіді, що нумеруються (досліджуваному пропонують вибрати номер правильної відповіді).

Загальна психометрія (психометрика) – галузь психометрії, що розв'язує завдання з вимірювання психологічних характеристик стимулу, зокрема моделювання загально психологічних (справедливих для всіх людей) функціональних залежностей між властивостями стимулів і властивостями суб'єктивних реакцій.

Інструкція щодо проведення тестування – документ, що встановлює порядок і організацію тестування, які визначаються використовуваною методикою, технічними й організаційними засобами і запланованими способами оброблення.

Інструкція тестового завдання – словесні вказівки досліджуваному, пов'язані з виконанням тестового завдання (вибором правильної відповіді з кількох варіантів; розв'язанням математичної задачі тощо).

Інтелект (лат. *intellectus* – сприйняття, розуміння) – здатність, до набуття знання і вмінь, долаття перешкод та розв'язання нестандартних ситуацій, що визначає успішність адаптації індивіда до нових ситуацій.

Інтерв'ювання (англ. *interview* – зустріч) – метод одержання інформації у процесі усного безпосереднього спілкування, який передбачає реєстрацію та аналіз відповідей на питання, а також вивчення особливостей невербальної поведінки опитуваних.

Інтерпретація (лат. *interpretatio* – з'ясування) **результатів** – системна процедура пояснення досліджуваних феноменів на основі теоретичної моделі і систематизації результатів якісного і кількісного аналізу дослідницького матеріалу.

Кількісний (математично-статистичний) **аналіз** – сукупність процедур, методів опису і перетворення дослідницьких даних на основі використання математико-статистичного апарату.

Кластерний (лат. classis - розряд) **аналіз** – галузь статистичного аналізу, що виявляє зв'язок або ступінь подібності поведінкових реакцій різних об'єктів за «подібністю» їх змінних (характеристик).

Ключ тестового завдання – комплекс правильних відповідей для тестових завдань.

Когнітивна складність – психологічна характеристика пізнавальної (когнітивної) сфери людини, що відображає ступінь категоріальної розчленованої (диференційованої) її свідомості, сприяє вибірковому сортуванню вражень про дійсність, що опосередковує її діяльність.

Коефіцієнт погодженості Пірсона χ^2 (критерій χ^2 (хі-квадрат)) – показник, що ґрунтується на наближенні частоти прояву ознаки у різних вибірках, вимірної на номінативній шкалі, і використовується для порівняння частот двох розподілів – емпіричних або емпіричного і теоретичного.

Компліментарна (франц. Compliment- вітання) **проекція** – приписування іншим стану, що доповнює стан суб'єкта, або усвідомлення своїх недоліків через інтерпретацію їх як переваг.

Комп'ютерне ігрове тестування – психодіагностичне дослідження з використанням комп'ютерних ігор.

Когнітивна складність – психологічна характеристика пізнавальної (когнітивної) сфери людини, що відображає ступінь категоріальної розчленованої (диференційованої) її свідомості, сприяє вибірковому сортуванню вражень про дійсність, що опосередковує її діяльність.

Контент-аналіз – (англ. contents – зміст і грец. analysis - розкладання) – виявлення і дослідження характеристик інформації, які містять тексти і мовні повідомлення.

Кореляційний аналіз – комплекс методів статистичного дослідження взаємозв'язку змінних, пов'язаних кореляційними відношеннями.

Модель двохпараметрична – логістична модель, у якій функція успіху залежить від різниці між рівнем підготовленості досліджуваного і рівнем складності тестового завдання, а також від коефіцієнта дискримінації тестового завдання.

Модель тестування – одна або кілька функціональних залежностей, що гіпотетично пов'язують підлягаючі визначенню характеристики (параметри)

учасників тестування і тестових завдань з такими величинами, які реально виявляються в результаті виконання відповідного тесту (наприклад, з вірогідністю правильного виконання досліджуванним певного рівня підготовленості тестового завдання відповідної складності).

Модель часткового оцінювання – узагальнення логістичних моделей для полігамічних тестових завдань, що дає змогу доповнити альтернативне оцінювання завдань (виконано правильно, виконано неправильно) оцінюванням частково правильної відповіді. Визначається кількістю категорій відповіді, їх оцінками і видом відповідних функцій успіху.

Модератор (італ. moderato – помірний) – комплексна характеристика контингенту досліджуваних (вік, стать, регіон тощо).

Мотив (лат. motus – рух) – причина, що спонукає до діяльності, спрямованої на задоволення певних потреб.

Мотивація – система усвідомлюваних і неусвідомлюваних спонукань, що зумовлюють активність організму, визначають її спрямованість.

Надійність методики – характеристика методики, що відображає точність психодіагностичних вимірів, а також стійкість результатів тесту щодо впливу сторонніх факторів.

Надійність тесту – показник точності і стійкості результатів вимірювання за допомогою тесту при його багаторазовому застосуванні, що характеризує міру адекватності віддзеркалення тестом відповідної генеральної сукупності завдань.

Надійності коефіцієнт – кількісна характеристика надійності, що змінюється від 0 до 1 і показує, якою мірою результати тестування можна вважати реальними, а якою – наслідком впливу випадкових помилок. Його вимірюють як відношення дисперсії вимірюваного об'єкта у вибірці (зазвичай дійсного бала) до реально одержаної повної дисперсії з урахуванням немінучих помилок вимірювань (зазвичай тестового бала).

Непараметричні методи статистики – методи математичної статистики, які застосовують за відсутності функціонального виду генеральних розподілів.

Операціоналізація – обов'язкове врахування процедур, прийомів і методів, які переконують у існуванні описаного явища, яка називає запроваджуване нове наукове поняття.

Особистісна риса (риса особистості) – гіпотетична базова диспозиція або характеристика особистості, яка може використовуватися для пояснення постійності та послідовності поведінки.

Особистісні питальники – питальники, спрямовані на вимірювання різноманітних особливостей особистості.

Особистісні питальники Айзенка – серія особистісних питальників, призначених для діагностики нейротизму, екстраверсії - інтраверсії і психотизму.

Особистість – соціально зумовлена система психічних якостей індивіда, що визначається залученістю людини до конкретних суспільних, культурних, історичних відносин.

Проективні методики (лат. projectus – кинутий вперед) – сукупність методик, спрямованих на дослідження особистості людини через її реагування будь-яким способом на неструктуровані або неоднозначні об'єкти і ситуації.

Проекція (лат. projectio - викидання вперед) – механізм психологічного захисту індивіда, що полягає в неусвідомленому наділенні іншого індивіда власними рисами і властивостями, несвідомому приписуванні суб'єктом власних думок, переживань, витиснених мотивів і рис характеру іншим людям.

Психодіагностика (грец. psyche – душа і diagnostikos – здатність розпізнавати) – галузь психологічної науки, що розробляє теорію, принципи та інструменти оцінювання і вимірювання індивідуально-психологічних особливостей особистості, а також змінних соціального оточення, в якому здійснюється життєдіяльність особистості.

Психологічне оцінювання – процес систематизованого збирання інформації про особистість і особливості навколишнього середовища, на основі якого здійснюється прийняття відповідного поставленим завданням рішення (висновку).

Психологічний (грец. psyche – душа) **діагноз** (грец. diagnosis – розпізнавання) – кінцевий результат діяльності психолога, змістом якого є визначення сутності індивідуально-психологічних особливостей особистості з метою оцінювання їх актуального стану, прогнозування подальшого розвитку і розроблення рекомендацій, що визначаються потребами психодіагностичного обстеження.

Психодіагностичний (грец. psyche - душа і diagnostikos – здатний розпізнавати) **метод** – спосіб дослідження, що дає змогу отримувати точні кількісні і якісні характеристики досліджуваних індивідуальних психічних властивостей особистості з дотриманням основних вимог щодо розроблення і використання діагностичних методик – норми, надійності та валідності.

Психодіагностичні мультимедійні системи – системи, що передбачають використання у психодіагностиці нових можливостей комп'ютерних технологій – мультимедіа і систем віртуальної реальності.

Психометрія (психометрика) (грец. psyche – душа і metron – міра) – галузь психології, пов'язана з теорією і практикою вимірювання психічних явищ.

Психометрія диференційна (психометрика диференційна) – галузь психометрії, що визначає і обґрунтовує вимоги до вимірювання індивідуально-психологічних відмінностей у психологічній діагностиці.

Регресивний аналіз (лат. regressio - зворотний рух) – галузь статистичного аналізу, що вивчає залежність змін значень змінних від однієї або кількох незалежних змінних (факторів).

Репрезентативність (лат. representatio – наочне зображення) – ступінь відповідності вибірових показників генеральним параметрам.

Риси – стійкі якості, властиві конкретній людині, що виявляються в різних ситуаціях.

Рівень підготовленості досліджуваного – кількісна характеристика знань, навичок і умінь учасника тестування за певним колом питань.

Самосвідомість (англ. self-consciousness, нім. Selbstbewusst-sein) – динамічна система уявлень людини про себе, усвідомлення нею своїх фізичних, інтелектуальних та інших якостей, їх самооцінка, а також суб'єктивне сприйняття факторів, які на неї впливають.

Середнє арифметичне – величина, сума негативних і позитивних відхилень від якої дорівнює нулю.

Середнє (центральне) значення – узагальнювальний показник місця і рівня центру розподілу, тобто значення ознаки, навколо якої концентруються всі інші варіювальні значення.

Ситуативні змінні – сукупність випадкових факторів, що впливають на результати тестування (місце і час проведення тестування, особливості поведінки досліджуваного тощо).

Соціальний інтелект – інтелект індивіда, що формується у процесі соціалізації під впливом умов соціального середовища.

Соціокультурна адаптованість тесту – відповідність тестових завдань і тестових оцінок досліджуваного за ними особливостям культури суспільства, де використовується тест, запозичений з іншої країни.

Соціокультурна норма – офіційно чи неофіційно прийнятий у суспільстві рівень психологічної властивості людини.

Специфікація тесту – документ, у якому міститься інформація про цілі, завдання, план і структуру тесту, а також указані основні вимоги до правил проведення тестування, оброблення результатів тестування і їх інтерпретації.

Спостереження – метод вивчення психічних особливостей Індивідів на основі фіксації проявів їх поведінки.

Стандартизація (англ. standard - типовий, нормальний) тестових показників – уніфікація, регламентація, приведення до єдиних нормативів процедури і оцінок тесту.

Статистична значущість (p-рівень значущості) – вірогідність того, що результат правильно представляє популяцію, вибірка з якої досліджувалася.

Статистична норма – середній діапазон значень на шкалі вимірюваної психологічної властивості людини.

Страти (лат. stratum - шар) – певні групи в сукупності об'єктів (наприклад, у генеральній сукупності потенційних учасників тестування), які характеризуються різними програмами навчання, побутовими умовами тощо.

«Т»-дані – дані, отримані в результаті об'єктивного вимірювання поведінки (вербального, невербального, соціального та індивідуального) без звернення до самооцінок або експертів.

Тест (англ. test) – проба, випробування, перевірка) психологічний - сукупність стандартизованих, стимулюючих певну форму активності, іноді обмежених часовими межами завдань і запитань, результати яких піддаються кількісному і якісному оцінюванню і дають змогу встановити індивідуально-психологічні відмінності особистості.

Тест стандартизований – тест, що має специфікацію і певні характеристики, стабільно підтвержені на представницькій вибірці досліджуваних.

Тест у психології – сукупність стандартизованих, стимулюючих певну форму активності, часто обмежених у часі виконання завдань, результати яких кількісно (і якісно) оцінюються і допомагають встановити індивідуально-психологічні особливості особистості.

Тести емоційного інтелекту (лат. inteliectus - розуміння, пізнання) – психодіагностичні методики, спрямовані на оцінювання здібностей до пізнання емоцій, їх розуміння і управління ними (стосовно себе та інших людей).

Тести інтелекту – сукупність методик, розроблених у межах об'єктивного діагностичного підходу, що призначені для діагностики загальних здібностей людини.

Тести соціального інтелекту – психодіагностичні методики, спрямовані на оцінювання здатності до розуміння соціальних ситуацій, прогнозування їх розвитку, а також поведінка в них.

Тести креативності (лат. creatio – створення) – психодіагностичні методики, призначені для вимірювання творчих здібностей особистості.

Тестова батарея – сукупність субтестів, об'єднаних єдиною методикою використання і спрямованих на вимірювання різних складових складного об'єкта.

Тестове завдання – завдання специфічної форми, елемент тесту, мінімальна складова одиниця тесту.

Тестолог – фахівець, що займається теоретичними і практичними питаннями тестології.

Тестологія – наука, що вивчає можливості оцінювання різних властивостей особистості за допомогою спеціально розроблених тестів і методів їх інтерпретації.

Тестування комп'ютерне – педагогічне тестування на комп'ютері за спеціальною програмою, що забезпечує потрібну презентацію тестових завдань і оброблення результатів тестування.

Факторний аналіз – комплекс аналітичних методів, що дають змогу виявити приховані (латентні) ознаки, а також причини їх виникнення і внутрішні закономірності їх взаємозв'язку.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Анастаси А. Психологическое тестирование / А. Анастаси, С. Урбина. – СПб. : Питер, 2006. – 688 с.
2. Бодалев А. А. Общая психодиагностика / А.А. Бодалев, В. В. Столин, В. С. Аванесов. – СПб. : Изд-во «Речь», 2000. - 440 стр. – [Електронний ресурс] – Режим доступа:
<http://soc.univ.kiev.ua/sites/default/files/library/elopen/bodalev.pdf>
3. Булах І. С. Створюємо якісний тест : навч. посіб. для викладачів, учителів та методистів / І С. Булах, М. Р. Мруга. – К. : Майстер-клас, 2006. – 160 с.
4. Бурлачук Л. Ф. Словарь-справочник по психодиагностике / Л. Ф. Бурлачук, С. М. Морозов. – СПб. : Питер, 2007. – 688 с.
5. Водопьянова Н. Е. Психодиагностика стресса / Н. Е. Водопьянова. – СПб. : Питер, 2009. – 336 с.
6. Галян І. М. Психодіагностика : Навч. посіб. / І. М. Галян. – К. : Академвидав, 2011. – 464 с.
7. Климов Е. А. Пути в профессионализм : учеб.пособие / Е. А. Климов. – М. : Флинта, 2003. – 320 с.
8. Корольчук М. С. Теорія і практика професійного психологічного відбору : навч. посібник для слухачів та студ. вузів / М. С. Корольчук, В. М. Крайнюк. – К. : Ніка-Центр, 2010. – 532 с.
9. Корольчук М. С., Осьодло В. І. Психодіагностика : Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. М. С. Корольчука. – К. : Ельга, Ніка – Центр, 2012. – 400 с.
10. Крокер Л. Введение в классическую и современную теорию тестов : ученик / Линда Крокер, Джеймс Алгина; [пер. с англ. Н. Н. Найденовой, В. Н. Симкина, М. Б. Челишковой ; под общ. ред. В. И. Звонникова, М. Б. Челишковой]. – М. : Логос, 2010. – 668 с.
11. Крушельницька Я. В. Фізіологія і психологія праці: практикум / Я. В. Крушельницька. – К. : КНЕУ, 2014. – 351 с.

12. Кухар Л. О. Конструювання тестів. Курс лекцій : Навч. посіб. / Л. О. Кухар, В. П. Сергієнко. – Луцьк, 2010. – 182 с.
 13. Лемак М. В. Психологу для роботи: діагностичні методики. Методичне видання / М. В. Лемак, В. Ю. Петрище – Ужгород, Видавництво А. Гаркуші. – 2012. – 616 с.
 14. Ложкін Г. В. Психологія конфлікту : теорія і сучасна практика : навч. посібник для студ. вузів / Г. В. Ложкін, Н. І. Пов'якель. – К. : Професіонал, 2007. – 407 с.
 15. Лучшие психологические тесты. Описание и руководство к использованию / Под ред. А. Ф. Кудряшова. – Петрозаводск, 2002. – 318 с.
 16. Моргун В. Ф. Основи психологічної діагностики : Навч. пос. для студ. вищ. навч. Закл. / В. Ф. Моргун, І. Т. Тітов. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2009. – 464с.
 17. Психодіагностика : учебник для вузов / Л. Ф. Бурлачук. – СПб. : Питер, 2003. – 352 с.
 18. Самошкіна Л. М. Психодіагностика : Навч. наоч. посіб. з мультимедійним курсом / Л. М. Самошкіна : Під ред. чл.- кор. АПН України, професора Е. Л. Носенко. – Д. : Вид-во ДНУ, 2012. – 448 с.
 19. Скребець В. О. Основи психодіагностики : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. О. Скребець. – К. : Слово, 2003. – 192 с.
 20. Соломин И. Л. Современные методы психологической экспресс – диагностики и профессионального консультирования./ И. Л.Соломин. – СПб. : Речь, 2006. – 280с.
 21. Стрелков Ю. К. Практикум по инженерной психологии и эргономике : Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / С. К. Сергиенко, В. А. Бодров, Ю. Э. Писаренко и др.; Под ред. Ю. К. Стрелкова // М.: Издательский центр «Академия», 2003. – 400 с.
 22. Терлецька Л. Г. Основи психодіагностики : Навчальний посібник. / Л. Г. Терлецька. – К. : Главник, 2006. – 144с. – (серія «Психол.Інструментарій»)
- Допоміжна*
23. Бодров В. А. Практикум по дифференциальной психодиагностике профессиональной пригодности : Учебное пособие / Под общ. ред. В. А. Бодрова. – М. : ПЕР СС, 2003 – 768 с.
 24. Быстрая и профессиональная обработка данных психологических исследований. Учись работать с SPSS – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.learnspss.ru/>
 25. Водопьянова Н. Е. Синдром выгорания: диагностика и профилактика./ Н. Е. Водопьянова, Е. С. Старченкова – [2-е изд.] – СПб. : Питер, 2008. – 336 с.
 26. Леонтьев Д. А. Личностный потенциал как объект психодиагностики / Д. А. Леонтьев, Е. Н. Осин // Психологическая диагностика. – 2007. – №1. – С. 4-7.
 27. Малхазов О. Р. Професійний відбір та впровадження новітніх технічних засобів у роботі з персоналом / О. Р. Малхазов, О. М. Кокун // Соціальна психологія. – 2005. – № 4(12). – С. 84-90.

28. Практическая психодиагностика. Методики и тесты : Учебное пособие./ [редактор-составитель – Д. Я. Райгородский] – Самара : Изд. Дом «Барах», 1998. – 672 с.
29. Психологические тесты : В 2-х т. / Под. ред. А. А. Карелина. Т. 1. – М. : ВЛАДОС, 2003. – 248 с.
30. Энциклопедия психодиагностики. Психодиагностика детей / Д. Я. Райгородский (ред.-сост.). – Самара : Бахрах-М, 2008. – 623 с.

Інформаційні ресурси мережі інтернет

31. <http://psyfactor.org/> – «ПСИ-ФАКТОР» – Центр практической психологии.
32. psychology.net.ru – Сайт «Мир психологии».
34. <http://www.psychologos.ru/> – Психологос. Энциклопедия практической психологии.
35. <http://www.zercalo.ru/index.shtml> – Психология каталог. Психологические ссылки. Каталог психолога. Ссылки на психологические ресурсы.
36. PsyLab.info – Энциклопедия психодиагностики.